

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה ח' (תשפ"ד)

אוצר פנימי נאמני ההזדהות וההסידות

◆ **שלה** ◆

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר הקדוש המבואר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהדיה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

טו זכירת הלימוד תלויה
בשמירתו בקדושה
מילתא חדת"א

יב אמונה פשוטה
נצוץ אורה חסדי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

א על האדם להיות
מוכנע וענו וראשו כפוף
אוצר פנימי החסידות

העלונים: אביד יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובחרת בחיים • המגיד ממעזיטש • מכתלי בית הדין • מגדנות

אוצר פניני החסידות

נעם מגדים | המקדים הכנעה וענוה לתפלה וסיעוהו מהשמים שיהא נראה בעיניו קאלו הוא לבדו בתפלתו ולא יבוא לידי פניות

פתוחי חותם | על האדם להיות מכנע וענו וראשו כפוף

חמדת דוד | עקר התשובה היא שבירת הלב | הטעם שחטא המרגלים לא התפטר כמו חטא העגל

שיח יעקב יוסף | עקר עבודת האדם לעקר מקרבו הגאווה ולהתדבק בענוה ושלמות הרוח

תורת הרמ"ל | קדם עשיית כל דבר גשמי יש לבדק בשכל האם הוא הגון או לא ולכון בעשייתו לשם שמים

פתוחי חותם | הדבק בשכינה צריך שיהיו אבריו מתקנים: ישמור עיניו

לקוטי שיחות | פונת המרגלים היתה להסתיר את פונתם האמתית על ידי מעשה הבאת הפרות

אור ישראל | על ידי עשיית מצוה נראה אור גדול על האדם וכן חלילה להפך

פתוחי חותם | בכל יום ויום יש העלאת נצוצות חדשה

לקוטי תורה | תכלת דומה לים - בחינת מלכות דאצילות, ים דומה לקייע - בחינת מקיף

דברי שלום | אין אדם נצול מהרהור עברה - אולם עבודתו היא להסיר עצמו ולא להעמיק בזה

עבודת ישראל | אף שכל צדיק עובד את ה' על פי בחינתו כלם מתאחדים לעבודו ותברך בלב אחד

שם משמואל | מדוע בדורותינו אין בין החסידים אהבה רבה כפי שהיה בדרך תלמידי הבעש"ט

תפארת שלמה | מיד מעת הגלות מוכנת ועומדת הגאולה להתגלות

שפת אמת | אם יהיה לנו תשוקה אמיתית לשוב בתשובה ימהר הבורא לתברך גאלתנו קדם זמנה

אמרי פנהס | על ידי הדבור ביכלת האדם לקנות עולמו וכן להפך

בית אהרן | בכל עת ובכל שעה יקח עצמו בחיית חדשה פי כל רגע הוא עת חדש שלא היה בעולם

נעם אלימלך | קבלת התעוררות קדשה על ידי קדשת הימים

קדשת לוי | על האדם להפשיט עצמו מגשמיית ואז מעלה הנצוצות

דברי חיים | עקר עבודת האדם בעולם עבור העלאת הניצוצות

קול יעקב | ענין האכילה - העלאת הניצוצות על ידי שפכה מדבר דבורי תורה

ותפלה

עבודת ישראל | עצה מחשבתית מהרבי רבי זושא זיע"א להעלאת הניצוצות על ידי האכילה

בית אהרן | על ידי הציצית האדם עטוף באור ה'

אור לשמים | כשנעור משנתו מיד יגיל עצמו ליראת השם ותברך

שמועת יצחק | אין הרבי מסייע אלא לאחר עבודת החסיד

מאור ושמשי | פונה לשם שמים בשנה

בית ישראל | כפי השכיבה כן היא הקימה

נעם אלימלך | בכל עת יש להתבונן בשפלות עצמו וברוממותו ותברך

תפארת שלמה | כפי מעלת השפלות כן מדת ההתעלות

מגן אברהם | בעת התגברות התאוה יזכר שחבל להפסיד הארת הקדשה

בית ישראל | א"א להגיע לעבודת ה' יחד עם הבלי העולם

תפארת שלמה | לא יפל לבו מהסתת היצר, כי ממנו יקח דרך לעבודת ה'

תולדות אדם | הכנעת כחות הטמאה על ידי תורה שבעל פה יותר מעל ידי תורה שבכתב

תורת אבות | התלהבות עד פלות הנפש

דרשות בן איש חי | טובת משה רבנו מארבעים ימי רגול הארץ

אמרי שפר | הספקת השי"ת לשליחת המרגלים ממדבר פארן

זרע אהרן | הוצאת דבה של המרגלים באמרום 'וגם זבת חלב ודבש היא'

אוצר יד החיים | תשובתו של כלב לטענת המרגלים שהארץ אוכלת יושביה

חדושי מהר"א אמיגו | יום לשנה

ויאמר שאול | הקדמת התפלה לפני כל עסקיו

חירגא דיומ"א | מוצאי המקושש עשו את רצונו

הרי בשמים | התר חבישת המקושש ביום השבת

שפתי כהן | קיים מצות תכלת על ידי פונת הלב

תנופה חיים | יסתפל בציציות פאלו יש בהם תכלת

ישמח משה | הנזהר בציצית מעלה עליו הפתוב פאלו נזהר אף בתכלת

יערות דבש | המתאנח על חסרון התכלת נוטל שחר פעושה מצוה בשלמותה

מזמור לאסף | יראה עצמו פאלו עומד לפני פסא הכבוד

זכר דוד | הארת התכלת בזמן הזה להכנעת כח היצר הרע

חכמת שלמה | הארת התכלת על ידי נתינת צדקה

ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה

זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד

בס"ד

קו 'מחוברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת שלח

הכנעה וענוה

נעם מגדים

רבי אליעזר הלוי מטארנוגראד זיע"א

המקדים הכנעה וענוה לתפלה וסיעוהו מהשמים שיהא נראה בעיניו כאלו הוא לבדו בתפלתו ולא יבוא לידי פניות

או יאמר שלח לה אנשים (ג א), עם אמרינו לבאר הפתוב עין לא ראתה כו' (ישעיה סד א), ויש לעין דהוי ליה למימר דבר שעין לא ראתה יעשה כו', אכל עתה חסר זכרון הדבר כלל.

והנראה, דהפתוב יורנו דרך נפלא מחסדי ה' על ברואינו הבאים לטהר, פי יש אדם שיכיר מחשבתו בשעת תורה ותפלה בלתי לה לבדו ומגרש כל הפניות מלבו, אף לא יוכל לעשות הדבר כי אם בנחתו והתבודדו, אכל בבואו בין האנשים רבו פניותיו.

ומה תקנתו של האיש הזה, פי אם ישב בדרך כל ימיו איך יעשה בדרך שבקדשה הצריך עשרה, וגם הבריאה לא היתה על אפן זה ולא תהו בראה, ולא טוב היות אדם לבדו, ואם ילך בין האנשים יתרבו הפניות.

אך ה' חפץ דכאו, אם ישים אליו לבו בהכנעה וענוה רבה קדם התפלה, דכבריהם ו"ל (ברכות ל:) מתוך כך ראש - הכנעה, אזי תרי זה בא לטהר, מן השמים וסיעוהו ויהיה בעיניו כאלו אינו בין האנשים כלל רק בד בכו.

באור הפסוק 'עין לא ראתה אלקים וזלתך יעשה למחכה לו'

וזהו מאמר הפתוב עין לא ראתה אלהים וזלתך יעשה כו', שדבר זה גופא יעשה 'למחכה לו' - שיהיה בעיניו היותו ברב עם כאלו עין לא ראתה ומחשבתו תקדש ותטהר בלתי לה לבדו.

באור הפסוק 'ה' בך ינחנ' ועל דרך זה יפרש הפתוב 'ה' בך ינחנ' (דברים לב יב) כאלו היה בך, באפן שהקדים ההכנעה עד מאד והרחיק הגאות שהוא פעבודת וזה תועבה עד קצה האחרון לא מינה ולא מקצתה, וזהו ואין עמו אל נכר:

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחציקא זיע"א

על האדם להיות מנע וענו וראשו כפוף

למטה אשר סתור בו מיכאל (ג א). כאן בא לרמז על הראש, דהירא את ה' צריך שיהיה מנע וענו, והולך וראשו כפוף, כמו שנאמר (איוב כב כט) 'ושח עינים יושע'. ומי גורם זה לאדם, צריך שידע וישפיל שהשכינה למעלה מראשו, ובזה לא ילך בגאון ויהיה שפל ראש. וזה הצדיק כף עושה.

וזהו למטה אשר, אשר הוא אותיות 'ראש', סתור, דהינו זה הצדיק מסתיר עצמו והולך בכפיפת ראש בענוה. אי נמי זה הצדיק יודע שהוא יושב בסתר עליון דהינו תחת צל השכינה, וממילא יהיה מנע ושפל. מיכאל לשון מן, עושה עצמו מן ועני.

אי נמי מיכאל כמשמעו, המלאך מיכאל שהוא שר ישראל, דעל ידי הענוה נכנע סמאל ומתעלה מיכאל. ואפשר דזה רמוז בשמו של מיכאל, דעל ידי שיהיו ישראל מכים, דהינו ענוים ומשפילים עצמם, בזה מתעלה מיכאל שהוא השר שלהם:

חמדת דוד

רבי דוד צבי מנייטאדט זיע"א

עקר התשובה היא שבירת הלב | הטעם שחטא המרגלים לא התכפר כמו חטא העגל

ויאמר ה' סלחתי כדברך, ואולם חי אני וגו' כי כל האנשים וגו' (יד כ-כב). שמעתי מאאמור"ר רבנו הקדוש זצלה"ה (פאזמיר) ששאל: הלא חטא העגל היה גדול מחטא המרגלים, ומדוע נתכפר חטא העגל וחסטא המרגלים לא נתכפר, והיה להם הענש שימותו במדבר ולא יכנסו לארץ ישראל.

והשיב, שעקר התשובה הוא רוח נשברה, כמו שנאמר וזכחי אלקים רוח נשברה (תהלים נא ט), ולכן בחטא העגל לא ידעו שתשובה יהא מועיל על חטא כזה, והיה להם צער גדול ושבירת הלב והיה תשובה שלמה, לכך נתכפר להם.

אבל בעת חטא המרגלים שידעו כבר שמועיל תשובה [שראו שנתכפר

להם חטא העגל] לא היה להם שבירת הלב כל כך, רק חשבו שתכף תתקבל תשובתם ואמרו מיד 'הננו ועלינו אל המקום אשר אמר ה' (פסוק מ), ולכן יען שלא היה להם רוח נשברה כל כך לא נתקבלה תשובתם:

שיח יעקב יוסף

רבי יעקב יוסף מספינקא זיע"א

עקר עבודת האדם לעקר מקרבו הגאון ולהתדבק בענוה ושפלות הרוח

שלח לה אנשים (ג א). בפרש"י שלח לה, לדעתך אני איני מצוה לה.

נראה לפרש, על פי מה שאמר דוד המלך עליו השלום 'האמנתי כי אדבר אני עניתי מאד אני אמרתי בתפוזי כל האדם כזב' (תהלים קטו י-יא).

הנה עקר עבודתו של האדם צריכה להיות שיעקר מקרבו מדת הגאון, וידבק עצמו במדת הענוה ושפלות הרוח, והנה 'אני מרמז על גאון שמחשיב עצמו ליש.

מעשה במגיד ממעזריטש זיע"א

וכידוע הספור בתלמיד הרב הקדוש רבי דב פער המגיד ממעזריטש זיע"ע ששהה אצל רבו זמן רב ונתיגע בעבודת השם יתברך, ויהי כאשר בא לטל ברכת פרדה מרבו ודפק על דלת תדרו שאלו המגיד: מי כאן. ואמר: אני.

ואמר המגיד: כתיב 'אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה' (ירמיה כג כו), דאפלו אם יסתר איש במסתרים ויעבד על עצמו, אף ואני, עדין לא שבר אצלו את מדת האני הוא מדת הגאון, 'לא אראנו נאם ה'', אין הקדוש ברוך הוא חפץ לראותו.

שב התלמיד לבית המדרש והמשיך לעבד על עצמו לשבר מדת הגאון שבו, לאחר זמן כשבא שוב אל המגיד לטל ברכת פרדה, אמר לו המגיד: כתיב 'אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'', ופרש, 'אם יסתר איש במסתרים ואני לא, הינו אם יסתר איש במסתרים ויעבד על עצמו וכך לא מחשיב האני, שכבר שבר מדת הגאון, אז 'אראנו נאם ה''.

פרשת שלח

שאומר 'אני', והינו שעדין לא שבר את מדת הגאונה שבו, אזי 'עניתי מאד', סימן הוא שהוא עני ביראת ה', אף 'אני אמרתי בחפזי', אם בדרך חפזון הוא אומר 'אני', אין זה נחשב כל כך לחטא, שכן 'כל האדם כזב', כל אדם נכשל בזה.

שלח לך - לדעתך 'אני' איני מצוה לך - מי שה'אני' תקף בקרבנו אל תשלחנו
והנה אצל הבורא כל עולמים פתיב 'אני' אשכן את דבא ושפל רוח' (ישעיה נב טו), וגבי בעל גאונה אמרו חז"ל (סוטה ה) אין אני והוא יכולים לדור בעולם.

וזה שלח לך - לדעתך אני איני מצוה לך, הקדוש ברוך הוא אמר למשה רבנו, רק זאת איעצך, מי שהוא בעל גאונה שאומר 'אני', כזה אחד איני מצוה לך שתשלח:

ואמר התלמיד: אלמלא לא באתי אלא בשביל ללמד את זה, דיו.

'מניח אני כל אמנות שבועולם' - אמנות קשה היא לעקר ה'אני' מהאדם
ובזה שמעתי מחסיד זקן לפרש בדרך צחות דברי הגמרא רבי נהוראי אומר מניח אני כל אמנות שבועולם (קידושין פב:), דלהניח ולעזוב את ה'אני' שהיא מדת הגאונה, 'כל אמנות שבועולם', זהו עבודה קשה יותר מכל אמנות שבועולם.

באור הפסוק 'האמנתי כי אדבר אני עניתי מאד אני אמרתי בחפזי כל האדם כזב' על דרך הנ"ל

והנה אף שהאדם עבד על עצמו לשבר מדת הגאונה, אף עם כל זה לא ימלט שלא יכשל לפעמים בחטא הגאונה, וזה שאמר דוד המלך עליו השלום 'האמנתי כי אדבר אני', אם מאמין האדם במה

מעשה בעל הדברי חיים זיע"א
וכן היה מעשה אצל הרב הקדוש רבי חיים בעל דברי חיים מצאנז זיע"ע, שפנה פעם אחת אל משמשו ושאלו: מי אתה. והשיב: אני פלוני משמשו של הרבי. ושאלו רבי חיים שוב: מי אתה. וחסר המשמש והשיב: אני פלוני בן פלוני משמשו של הרבי, וכך כמה פעמים עד ששאלו והשיב המשמש: אני יודע. אמר לו הרב הקדוש: זה אתה, אמאי לא אמרת קדם.

מעשה רבי מרדכי מלעכוביטש זיע"א
כמו כן מספר על אחד מתלמידיו של הרב הקדוש רבי מרדכי מלעכוויטש זיע"ע שבא אל רבו ונדפק על הדלת ושאל רבו: מי זה. והשיב: אני. ואמר הרב הקדוש: אני הוא ולא אחר, לומר 'אני' יכול רק הקדוש ברוך הוא ולא אחר,

פרשת שלח

מתקנים כראוי, וזהו העקר הגדול, דאין השכינה שורה במקום פגום. לפיכך קאמר, בוא וראה מה מעשיהם של הצדיקים הראויים להתדבק בשכינה, שהם מתקנים אבריהם כראוי.

וזהו ואלה שמותם למטה ראובן, זה רומז לעינים כמשמעו לשון ראה, ודהינו זה הצדיק שומר עיניו ואינו מביט בשום דבר רע, רק מקים מה שכתוב בפרשת ציצית (להלן טו לט) 'וראייתם את כל מצות ה' [ונעשיתם אתם] ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם', דהמביט בציצית וזוכר מצות ה' בזה לא יבוא לידי ראיה רעה.

וזהו שאמר, זה הצדיק שומר עיניו בשביל ששומע לדבר ה' שאמר 'וראייתם אתו וזכרתם את כל מצות ה'', וזהו בן זכור, דהינו זוכר תמיד לזה הדבר ואינו פוגם עיניו:

ישמר אֲזִינוּ

למטה שמעון שפט בן חורי, שמעון הוא פגגד האזנים שבהם תלויה השמיעה, דהינו זה הצדיק תקן אָזְנוֹ כראוי, לדברי ה' מטה אָזְנוֹ לשמע, ולדברים בטלים וכיוצא עושה עצמו פתורש לא ישמע ואוטם אָזְנוֹ משמע רע.

והנה מצינו כל מצות התורה תלויים כי אם בשמיעה, 'שמע ישראל' (דברים ו ד), 'אם שמע תשמעו' (שם יא יג), 'ואם לא תשמעו' (ויקרא כו יד), כל דיני התורה תלויים בשמיעת האזן, וזהו שפט בן חורי,

לפניו. זה רואה את הנולד בודאי. ואף אם עושה דבר רשות, טוב להסתפל תמיד על איזה ענין שעוסק מה יהיה בסופו, מה יצמיח, הלא הכל הבל, ואז אינו כי אם לשם שמים.

באור המדרש על פי הנ"ל

וזה פרוש המדרש, 'שלח לך אנשים ויתרו את ארץ כנען', אם עושה איזה דבר בעולם השפל - הוא 'ארץ כנען', אז צריך ל'שלח אנשים' - הינו חשובים, זה השכל - 'לתור את ארץ כנען', מה יצמיח מזה, הלא הכל הבל וריק זה, הלא 'בשב חציר וציץ נובל'.

רק 'דבר אלקינו יקום לעולם', באיזה דבר מצוה אין צריך להסתפל עם השכל מה יצמיח מזה בסופו, שבודאי הוא טוב, הינו לומר שהשם יתברך ברוך הוא וברוך שמו צנה אותנו לעשות מצות בודאי הוא טוב, וק"ל:

ואלה שמותם למטה ראובן שמוע בן זכור, למטה שמעון שפט בן חורי, למטה יהודה כלב בן יפנה, למטה יששכר יגאל בן יוסף (יג ד-ו)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

הדבק בשכינה צריך שיהיו אבריו

מתקנים: ישמר עיניו

ואלה שמותם למטה ראובן שמוע בן זכור, עכשו בא לרמז שכל אבריהם

שלח לך אנשים ויתרו את ארץ כנען (ר' אחא הגדול פתח, 'בשב חציר ובל ציץ ודבר אלהינו יקום לעולם' וכו' (ישעיה מ ח), במד"ר טו ג) (יג ב)

תורת הרמ"ל

רבי משה לייב מפאסוב זיע"א

קדם עשית כל דבר גשמי יש לבדק בשכל האם הוא הגון או לא ולכון בעשיתו לשם שמים

מדרש: 'שלח לך אנשים ויתרו את ארץ כנען', זהו שאמר הכתוב 'בשב חציר וציץ נובל דבר אלקינו יקום לעולם ועד', והוא תמוה.

נראה דלא קשיא מידי, דהנה השכל נקרא מרגל, על פי משל, אם יש חלילה מלחמה באיזה מדינה, אזי צריך תמיד לשלח איזה אדם לראות שלא יבוא השונא עליהם.

אם צריך לעשות איזה דבר בגשמי, דהינו קעין אכילה ושתיה, אזי צריך לשלח השכל לתור, כמו שאמרו חז"ל (תמיד לב) איזהו חכם הרואה את הנולד, הינו מה יצמיח מזה אם אני עושה זאת - מה סופו של הדבר, ועל ידי זה יוכל לפרש את עצמו מכל דבר אסור - אם יעלה על דעתו ומחשבתו הטהור.

סוף דבר כמו שאמרו חז"ל (שבת קנג) ישוב היום פן ימות למחר, ואם איש חכם, אזי רואה יום המיתה תמיד

מצוה בלא פננה כגוף בלא נשמה, שפעלת הנשמה בגוף אינה בדבר צדדי או פרטי, אלא הנשמה משנה את מציאות הגוף מהפך החיים לחיים. וכן כפונת המצוה, שהפונת נותנת חיים בהמצוה.

ועקר דבר זה הוא על ידי למוד פנימיות התורה, תורת התסירות, שבה יש מעין גלוי טעמי תורה דלעתיד כנודע.

ויש לבאר ששל דרך זה הוא החיוב להאמין במשיח ולחכות לביאתו, שצריך להיות בפנימיות ואמתיות, מעמק הלב, וזה ימנה ויחיש הגאולה האמתית וקיים היעוד ונתתי לכם לב בשר' (יחזקאל לו כו), במהרה בימינו ממש (חלק לח עמ' 51-52):

אשר עין בעין נראה אתה ה' ועננך עמד עליהם (יד יד)

אור ישראל

רבי ישראל מסאדיגורא זיע"א

על ידי עשיית מצוה נראה אור גדול על האדם וכו' חלילה להפר

בשבת פרשת [שלח] לא אמר תורה, רק כשעמד מהשלחן הביט משני הצדדים, ופתח ואמר: זאג איך, כשאדם עושה מצוה אז ממש נראה עליו אור קדשה מהשם יתברך, וכן להפך כשאדם עובר חס ושלום עברה, אזי נראה עליו א חשכות גדול.

ואומר אני זהו שכתוב **אשר עין בעין נראה אתה ה'**, רצה לומר כשאדם עושה מצוה נראה עין בעין אור ה' עלי, **ועננך עמד עליהם** – רצה לומר כשעושים עברות, אזי ממש נראה חשכות בענן הזה:

והימים ימי בכורי ענבים (יד כ)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

בכל יום יום יש העלאת נצוצות חדשה

כא לרמוז מה שכתב רבנו הארי"ל ו"ל (שער הכוונות נט. ריש סדר שבת ענין שינוי התפלות), דבכל תפלה עולים ניצוצות מחדש, ומה שעושה תפלה זו אינה עושה תפלה אחרת, כי כל אחת מעלה ניצוצות מחדש. לכן כל יום ויום יתחזק האדם ויוסיף קדשה על קדשתו, אולי יזכה להעלות ניצוצות מה שלא עלו מקדם.

הרמז בלשון הפסוק

וזהו שאמר **והימים** – דהיינו כל יום יום תחשב בו עולם חדש ובכורה חדשה

אשר שלחתינו וגם זכת חלב ודבש היא וזה פרה' (פסוק כז), ובפרוש רש"י שזהו ה'קצת אמת' בתחלתו שאמרו המרגלים בכדי לקיים השקר שבאו לומר אחר כך 'אפס כי עז העם גו'.

אלא פונת רש"י היא, שזו היתה רק פונתם בהקאת הפרות. דעצם מעשה הקאת הפרות היה באופן שהיה נראה לכני ישראל שבכך קימו שליחותו של משה ו'ולקחתם מפרי הארץ', אלא שהיתה להם פונה נסתרה, שעל ידי זה שיאמרו קצת אמת, הרי זה אמת את השקר ד'אפס כי עז העם כו' (פי ישראל אמרו 'כשם שפריה משנה כך עמה משנה').

הטעם שיהושע וכלב לא הביאו הפרות

על אף צויו של משה רבנו

ועל פי זה מבאר איך יתכן שיהושע וכלב לא נטלו כלום. [ד]אם לא היתה שום פונה של הוצאת דבה (מצד המרגלים) במעשה הקאת הפרות, פשיטא שיהושע וכלב היו משתתפים עמהם לקיים צויו ושליחות משה 'והתחזקתם ו'ולקחתם מפרי הארץ' (שהוא חובת גברא).

אבל כיון שהיה כאן מעשה טוב (הקאת פרות המראים על טיב הארץ ושבהה) ביחד עם פונה בלתי רצויה, הרי שוב אי אפשר להם לטל כלום, דאם ישתתפו גם הם בהקאת פרות משוב הארץ, הרי הם מסייעים לדבר עברה (פונתם הרעה של המרגלים במעשה ההקאה), וסייע לדבר עברה דוחה קיום שליחותו של משה.

ואולי אין זו דחיה, אלא שזה היתה פונת משה, שלא יקחו פרות באופן של מסייע לדבר עברה, ואדרבא זה מבטל מכון השליחות.

הלמוד לעבודת האדם בענין חשיבות ה'פונה והמחשבה' מלבד עצם קיום המעשה'

ויש לומר למוד בעבודת האדם מפרוש רש"י זה: ידוע, שעקר טעות המרגלים היתה בזה שרצו לעבד עבודתם בעקר במחשבה וגם בדבור (למוד התורה ופונת המצות) ולא רצו לרדת לעולם המעשה ולקיים מצות מעשיות התלויות בארץ. וכיון שפן, עלול אדם לטעות בצד השני ולחשב שכיון שהמעשה הוא העקר הרי אין נוגע כל כך פונת הלב ומחשבת המח.

ועל כך מלמדנו רש"י, שפונתם הנסתרת 'להוציא דבה' גרמה הפיכת קיום צווי משה לענין של עברה ולשון הרע.

ומרבה מדה טובה, דמכאן נלמד עד היכן נוגע מעלת פונה טובה ומחשבה רצויה במעשה המצות. וכמאמר

דהיינו כל דיני התורה הנקראת 'חרות' בשמיעה תלויים, וזה הצדיק קיים זה הדבר ותמן אנוני:

ישמר פיו מדבורים אסורים

למטה יהודה כלב בו יפנה. כאן בא לרמוז על הפה, דיהודה לשון הודאה, וההודאה היא בפה. וכא לרמוז כאן, דהצדיק הזה שומר פיו עם בני אדם, הן שלו צדק ולא שלו צדק, משאו ומתנו באמונה, אינו דובר שקרים ואינו מתלוצץ.

וזהו שאמר למטה יהודה, הינו הפה שבו תלויה ההודאה, כלב בו יפנה, כלב ראשי תבות פ'חש ל'צנות בדאות, דהיינו, זה הצדיק, הפחש והליצנות והבדאות, יפנה, דהיינו מפנה ומרחיק:

תמיד יעסק בפיו בתורה ויוסיף בלמודו

למטה יששכר יגאל בו יוסף. גם זה בא לרמוז על השפתים, וזה בא לרמוז על עסק השפתים בתורה. וידוע דהעוסק בתורה צריך להוסיף מדי יום ביומו, וכמאמר התנא (אבות פ"א מ"ג) ודלא מוסיף יוסף. ועוד צריך העוסק בתורה לומר דבר בשם אומרו, שהאומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם (שם פ"ו מ"ו).

וזהו למטה יששכר, יששכר גימטריא 'שפתים', ויששכר נמי תמיד היה עוסק בשפתיו בתורה, וכא לרמוז דזה הצדיק עוסק תמיד בשפתיו בתורה, ובכל יום מוסיף, ועוד אומר דבר בשם אומרו שפונה מביא גאולה לעולם, וזהו יגאל בו יוסף.

ואף על גב דכבר רמזנו הפה ב'למטה יהודה' (לעיל פסוק ו), שם רמזנו בעניני העולם שהוא שומר פיו ולשונו, והכא בענין עסק התורה שהוא עוסק בה לשמה עד שראוי להביא גאולה לעולם:

ויבאו עד נחל אשכול ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים אחד וישאיהו במוט בשנים ומן הרמנים ומן התאנים (שמונה נטלו אשכול, אחד נטל תאנה ואחד רמון, יהושע וכלב לא נטלו כלום. לפי שכל עצמם להוציא דבה נתכוננו כשם שפריה משנה כך עמה משנה, רש"י יג כג)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

פונת המרגלים היתה להסתיר את פונתם האמתית על ידי מעשה הקאת הפרות

יש לומר, שאין פונת רש"י שהמרגלים אמרו בפרוש לכני ישראל 'כשם שפריה משנה כו' – שהרי מפרש בתחלת דבורם ו'יספרו לו ויאמרו באנו אל הארץ

שם משמואל

רבי שמואל מסוקטשוב זיע"א

מדוע בדורותינו אין בין החסידים אהבה רבה כפי שהיה בדור תלמידי הבעש"ט

וכמו שאמר זקני זצוקללה"ה מקאצק, דהרבי זצוקללה"ה מברדיטשוב פתח היכל האהבה עד שנמצאה אהבה גדולה בין החסידים, ואחר כך בראות צדיקי הדור שמהאהבה היא נפל גם למטה ונתרבתה גם אהבה חיצונית, נמנו וסגרו את ההיכל, ועל כן אין כעת כ"כ אהבה בין החסידים כמו בין החסידים של בעש"ט ז"ל (שנת תר"ע):

גאולה

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

מיד מעת הגלות מוכנת ועומדת הגאולה להתגלות

מיד בתחלת הגזרה הרעה הזאת על הגלות החל הזה, הנה נתבשרו מיד על הגאולה והישועה של העתיד במהרה בימינו. כי כבר כל הגאולות והישועות מוכנים ועומדים להתגלות במהרה, והן הנה אשר ראו הנביאים בימיהם כאשר התנבאו הטובות על ישראל:

שפת אמת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א

אם יהיה לנו תשובה אמתית לשוב בתשובה ומהר הבורא יתברך גאלתנו קדם זמנה

יש לנו ללמד מזו הפרשה, שהגם שבאמת לא היה הזמן, מפל מקום אם היה הרצון בלבבות בני ישראל להשי"ת כראוי היו באין, וכמו כן בגלות הזה, אם היה לנו תשובה של אמת לשוב אליו יתברך יחיש וימהר גאלתנו אמן (תרמ"א):

דבור

אמרי פנחס

רבי פנחס מקוריץ זיע"א

על ידי הדבור ביכלת האדם לקנות עולמו וכו' להפך

במדבר הזה יתמו וישם ימתו, במדבר לשון דבור, יתמו – שיכול לקנות עולמו בדבור, וכן בהפך, וישם ימתו – על ידי דבורים רעים, לא מבועי לשון הרע וכדו', אלא אפילו דברים בטלים וכו':

למעלה מסדר ההשתלשלות

והנה מצלת אהבה ויראה הנמשך על ידי הציצית הוא, שיש אהבה ויראה על פי השתלשלות שהמדות נמשכים מהשכל, אמנם יש אהבה ויראה שלמעלה מסדר השתלשלות, מבחינת רוב חסד כו' ויראה עלאה, וזה נמשך על ידי הציצית, ולכן הם בחינת חוטין שנקראים שערות, שלהיות גלוי בפנימית מלמעלה מסדר השתלשלות הוא על ידי בחינת שערות דוקא, וזהו ענן חוטי הציצית כפ"ל. (פרשת קרח נג, ד – נד, א):

ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם (טו לט)

דברי שלום

רבי שלום מקודיניוב זיע"א

אין אדם נצול מהרהור עברה אולם עבודתו היא להסיר עצמו ולא להעמיק בזה

ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. כי אמרו רז"ל (כ"ב סוד:) כי הרהור עברה אין אדם נצול ממנו בכל יום. על כן אמרה תורה ולא תתורו – כלומר איר זאלט ניט נאך קוקין אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם, פרוש בעת אשר אתם זנים אחריהם – בעת איר טוט זיך אקער נאך זיא, פי מזה אינו נצול בכל יום, זאלט איר ניט נאך קוקין ולא תעמיקו בזה כלל, רק תכף יסיע עצמו לדברי תורה:

• לשונות של אור •

אחדות

עבודת ישראל

רבי ישראל מקוריץ זיע"א

אף שכל צדיק עובד את ה' על פי בחינתו כלם מתאחדים לעבודו יתברך בלב אחד

הצדיקים, הגם שכל אחד עובד בוראו בסגנון אחר, מפל מקום כלם מכוונים לדבר אחד לאביהם שבשמים, והם מתקבצים ומתאספים אחד לאחד כאיש אחד בלב אחד, שכל אחד מקטין את עצמו ומתדר העבודה לה' ית' שנותן בו כח ושכל לעבדו, ולכן לא יתגאה על חברו וכו', ומתחידים זה עם זה (ד"ה ועתה):

מפני העלאת המין נוקבין, וזהו ימי בכורי – כל יום בכור מחדש בפני עצמו.

ענבים אותיות מ"ן ביי"ע, דעקר העלאת מין נוקבין הוא מבריאה יצירה עשיה, וזהו ענבים, דהינו מפני העלאת מין נוקבין מבריאה יצירה עשיה הרמוז בענבים, צריך שתחשב כל יום בכור בפני עצמו:

ונתנו על ציצת הכנף פתיל תכלת (טו לו)

לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

תכלת דומה לים - בחינת מלכות דאצילות, גם דומה לרקיע - בחינת מקור

הנה אמרו רז"ל (סוטה יז) תכלת דומה לים, היא בחינת מלכות דאצילות שנקראת ים'. וגם דומה לרקיע שהוא בחינת מקור, פי גפי ים קתיב גם כן ויהים עומד עליהם מלמעלה' (מלכים א' ז כה).

חוטי הציצית דתכלת - המשכת בחינת יראה בנפש

אמנם ענן חוטי הציצית דתכלת, הם המשכות בבחינת פנימיות מבחינת תכלת, והוא המשכת בחינת יראה. פי הטלית הוא פרישו דמלפא קבלת על מלכות שמים 'שום תשים עליך מלך' (דברים יז טו), וחוטי התכלת דציצית הם המשכת בחינת יראה הנמשך בנפש שזהו על ידי בחינת שערות.

ענן שני ציציות לפניו ושנים לאחוריו

וזהו ענן מצות ארבע ציצית להיות מסוכב במצות שני ציצית לפניו ושני ציצית לאחוריו. השנים שלאחוריו א' כנגד בחינת 'שמאלו תחת לראשי' וקב' וימינו תחבקני' (שה"ש ב ו), והינו כנגד בחינת ב' מדרגות דתכלת ולכן, שהתכלת הוא מבחינת גבורה ונקרא שמאלו, ונקרא שמאל דוחה, על דרך ו'תתצב אחרתו מרחק' (שמות ב ד).

ואינה דחיה אמתית, וכמו שנתבאר על פסוק ו'אמתך לא תבעתני כו' (איוב יג כא), וכדקתיב 'מרחוק ה' נראה לי' (ירמיה לא ב), שבחינת חכמה הוא בחינת רחוק, אף נמשך ממנו גם כן דחיה ממש לסטרא אחרא שהמקיף דתכלת דוחה ומסמא עיני החיצונים.

וזהו מה שכתוב 'ולא תתורו כו' אשר אתם זנים', והינו על ידי המשכת היראה ופחד ה'. ובחינת 'ימינו תחבקני' הוא בחינת אהבה.

והשני ציצית שלפניו הוא נגד הלב, להמשיך אורות עליונים אל הלב כו'.

אהבה ויראה הנמשך על ידי הציצית

התחדשות

בית אהרן

רבי אהרן מסארלין זיע"א
בכל עת ובכל שעה יקח עצמו בחיות
חדשה כי כל רגע הוא עת חדש שלא
היה בעולם
כל יום וכל שעה הוא עת חדש, שהשעה
הזאת והיום הזה לא היה עדין בעולם,
וכן השבת הזה והרגל הזה לא היה מעולם,
רק כל עת הוא עת חדש, וצריך לעבד את
ה' בחיות חדש של העת ההיא (ד"ה ועתה):

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א
קבלת התעוררות קדשה על ידי קדושת
הימים
או יאמר מן היום, פרוש על כל פנים
תראו לשאב ולקבל התעוררות קדשה
מאותו יום שנתקדש מכבר בקדשה רבה,
כאשר אנו רואים הימים טובים ושבתות
וראש חדש שנתוסף קדשה באדם מחמת
שהיום גורם (ד"ה וכי תשגו):

ניצוצות

קדושת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א
על האדם להפשיט עצמו מגשמיות ואז
מעלה הניצוצות
האדם צריך לפשט עצמו מגשמיות בכדי
שיתבטשו מלפניו כל הניצוצות, אז
כובש אותם (ד"ה שלח):

דברי חיים

רבי חיים מצאנז זיע"א
עקר עבודת האדם בעולם עבור העלאת
הניצוצות
שתכלית העבודה, להרים ניצוצות הקדושים
ממקומות הנמוכים וכו', וזה תכלית
ביאת אדם לעוה"ז – להפך מריא למתקא
והשוכא לנהורא ולהבדיל הטוב מתוך הרע,
ולהזדקף חמירות גופו לעבודת ית"ש (ד"ה
ונתנו):

קול יעקב

רבי יעקב צבי יאלעס זיע"א
ענין האכילה - העלאת הניצוצות על
ידי שבקחה מדבר דבורי תורה ותפלה
שמעתי מורי החסיד מוהר"ם מפריסטיק,
שענין האכילה, לכלות הגשמיות

ולעשות מהו דבור קדוש שע"י האכילה יוכל
לדבר דבורים בתורה ותפלה, עכ"ל. והמשפיל
בין דברים אלו שהוא סוד לכלות הגשמיות
שבעמקי הקלפות להוציא מהן ניצוצות
קדושות לבחינת עולם הדבור והו עקר
קשוטין דילה (עהפ"ס והיה באכלכם):

עבודת ישראל

רבי ישראל מקוץ'ניץ זיע"א
עצה מחשבתית מהרבי רבי זושא זיע"א
להעלאת הניצוצות על ידי האכילה
הצדיק הקדוש מו"ה משלם זיסל
מאניפאלי אמר, כשהאדם אוכל
בתאותו לפי המינון שא"א לחיות בלא
אכילה ושתיה, בודאי מן הנמנע שיירם
ניצוצי הקדשה שבתוך המאכל למעלה,
רק אם האדם חכם ומשפיל על דבר,
ואמר בלבו הלא בודאי אם הבוב"ה רצה
שנחיה בלי אכילה בודאי היה אפשר להתקיים
כמו עתה, אלא שהבוב"ה רצונו להחיות נפש
כל חי ע"י אכילה, ועי"ז אני מקרח לאכל
בקדשה וטהרה שאני עושה רצונו בזה, ואז
יש כחה אדם להרים ניצוצין קדישין לשרשם
(ד"ה דבר):

יש להתקדש ולהעלות הניצוצות מיד
בשנות הבחרות

שלא יאמר האדם, הנה אנכי עדין רד
בשנים ויש עת לכל חפץ, כשאזקין
אשוב לעבד אותו יתברך בהגבהת הניצוצין
קדישין וכו', כי עקר העבודה בימי הילדות
והבחרות כשהאדם שלם בכחו, והוא הראשית
לקדש מעורריו (סם):

ציצית

בית אהרן

רבי אהרן מסרלין זיע"א
על ידי הציצית האדם עטוף באור ה'
צריך לידע אשר על ידי מצות ציצית
האדם מעטף באורו של הקדוש
ברוך הוא מראשו ועד רגליו ויכול להביט
על ידי זה באור הגנוז (ד"ה איתא במדרש):

קימה

אור לשמים

רבי מאיר מאפסא זיע"א
כשנעור משנתו מיד ירגיל עצמו לקראת
השם יתברך
כשנעור משנתו עודה שוכב על מטתו,
צריך להרגיל עצמו שיזדעזע

מפניו ית"ש, ולהתלבש עצמו ביראתו ית"ש,
ולמסר כל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו אליו
ית"ש שינהיגם לעבודתו ית"ש וכו', ועי"ז
יהיה כל היום בקדשה (עהפ"ס מראשית):

רבי

שמועת יצחק

רבי יצחק מנוארקא זיע"א
אין הרבי מסייע אלא לאחר עבודת
החסיד
ומכאן למוד ותוכחת מוסר להחסידים
שסומכים עצמם רק על רבם
ובעצמם אינם עושים שום התפעלות,
ואומרים שהרבי יתקן הכל, ובאמת טעות
בידם, כי אין הרבי מועיל אלא לזה שהוא
בעצמו עוסק בחסידות וירא שמים, אז הרבי
מסייע לזה (ד"ה ויקרא משה):

שנה

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א
כונה לשם שמים בשנה
כשהולך לישן יתפלל וימסר נפשו בפקדון
להש"ת וכו', ויכון להפקיד רוחו
ונשמתו בתוך שאר נשמות ישראל, כדי
שיהיה לו למחר מוחין חדשים וכו', ובזה
מרים גם כן השינה שיהיה גם כן קדש
(עהפ"ס ראשית עריסותיכם):

בית ישראל

רבי ישראל מגור זיע"א
כפי השכיבה כן היא הקימה
ואולי הלשון 'מראשית ערסותיכם' מעת
שכבו, כדאי' בספרים שאם בעת
שכבו יודע למי ולמה הוא שוכב אז קם
בבקר מחדש לעבודת השם (שנת תשי"ח ד"ה
כבואכם):

שפלות

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א
בכל עת יש להתבונן בשפלות עצמו
וברוממותו יתברך
צריך האדם לעבד את הבורא להסתפל
תמיד בשפלותו ולשבר ולהכניע את
הגשמיות והארציות, ב' לחשב תמיד רוממות
אל ולילך במחשבות טהורות לזכר ולטהר
את מחשבתו (ד"ה שלח):

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

כפי מעלת השפלות כן מדת ההתעלות

העקר הוא בחינת הענוה והשפלות וכו', וכן מדת כל הצדיקים - לפי גדל מעלת השפלות כן מתרוממים ביתר שאת למעלה למעלה (ד"ה למטה):

תאוה

מגן אברהם

רבי אברהם מטריסק זיע"א

בעת התגברות התאוה זכר שחבל הפסיד הארת הקדשה

ישים אל לבו בעת התגברות התאוה והחמדה עליו, לזכר האיד שעד עתה היה טוב וישר לפני אלהים במדות ומעשים טובים, והרגיש חיות הקדשה, ועתה עבור תאוה המגנה בשעה קלה יפסיד כל זה ח"ו (ד"ה והיה לכם):

בית ישראל

רבי ישראל מגור זיע"א

א"א להגיע לעבודת ה' יחד עם הכלי העולם

ועל כל אדם לידע שאם אינו זורק מעצמו כפי היכלת הכלי עולם הזה אי אפשר להגיע לעבודת השם (שנת תשס"ו ד"ה שלח):

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

לא יפל לבו מהסתת היצר, כי ממנו יקח דרך לעבודת ה'

שלא יפל לב האדם בראותו הסתת היצר ח"ו לתאוות רעות, ולא יקשה בעיניו למה עשה כן הבורא ב"ה להכניס האדם בעוה"ז בעבודה קשה כזה, כי באמת הוא לטובת האדם, כי ממנו נקח לעבד הבורא ב"ה באותו חשק ובאותו תאוה (פרשת תולדות ד"ה ותקח רבקה):

תורה

תולדות אדם

רבי יהושע מאוסטרובה זיע"א

הכנעת כחות הטמאה על ידי תורה שבעל פה יותר מעל ידי תורה שבכתב

ידידוע אשר לומר ולהכרית הקוצים והחוחים הסובבים את השושנה עליונה והקדושה, הוא עקר על ידי למוד תורה שבעל פה - הרבה יותר מעל ידי למוד תורה שבכתב (ד"ה ברשיי ז"ל):

תפלה

תורת אבות

רבי מרדכי מלכוביץ זיע"א

התלהבות עד כלות הנפש

כשאדם אומר דבור של קדשה בתורה ובתפלה, צריך שיתלהב כ"כ עד שיגיע לכלות הנפש (ד"ה במדבר הזה יתמו):

אוצרות גאוני הדורות

שלח לך אנשים ויתרו את ארץ כנען אשר אני נתן לבני ישראל (י"ב ב)

דרשות בן איש חי

רבי יוסף חיים ב"ר אליהו זצ"ל
טובת משה רבנו מארבעים ימי רגול הארץ

הקדק רבנו מהר"ם אלשיך ז"ל אמרו 'אשר אני נתן לבני ישראל' לשון יתר הוא, עין שם. ונראה לי בס"ד, כי יודע הקב"ה מתחלה דהמרגלים חוטאים וגורמים עכבת ישראל במדבר יום לשנה יום לשנה, כי כפי מספר הימים אשר תרו בהם את הארץ יתעכבו ישראל שנים במדבר, ולכן פינו שיתרו ארבעים יום יתעכבו במדבר ארבעים שנה.

וכבר הוא יתברך גור שלא יכנס משה רבנו ע"ה לארץ ישראל, כי שם שליטת יהושע וצריך שיפטר סמוך לכניסתם, וכאשר היה על פן משך הימים אשר האריכו לתור כם את הארץ סבבו שיחיה משה רבנו ע"ה שנים יותר, שאם היו תרים עשר או עשרים יום לא היו שוהים במדבר אלא עשר או עשרים שנים, והיה מכרח הדבר שיפטר משה רבנו עליו השלום קדם זמן זה.

לכן מתחלה צוהו השי"ת שיתורו את ארץ כנען בלילה ולא מקצתה, כדי

שיאריכו ימים ברגול הארץ, ואז ממילא גם משה רבנו ע"ה יחיה עוד שנים כנגדן במדבר. וזה שאמר שלח לך להנאסף, אנשים בתנאי שיתרו את ארץ כנען אשר אני נתן לבני ישראל, רצה לומר כל החלק שאני נותנו לבני ישראל ולא סגי במקצת, וזה 'להנאסף' כדי שתחיה יותר.

וישלח אתם משה ממדבר פארן על פי ה' (י"ב א)

אמרי שפר

רבי שלמה קלוגד זצ"ל

הסקמת השי"ת לשליחת המרגלים ממדבר פארן

הקשה רש"י ז"ל האיה נאמר על פי ה' הלא אדרבא הקב"ה לא הסכים על שליחות מרגלים כלל, ותרץ על פי ה' שלא עכב על ידו, והוא דחק במוכן.

ונראה לי פינו דשליחות המרגלים היה ממקום פארן, והינו מטעם פינו דשם היה מעשה מרם, פן יראו שנענשה מרם על שדברה לשון הרע באחיה ויקחו מוסר, כדאיתא במדרש וברש"י, ולכך כאן היה צריך לטל עצה מהקדוש ברוך הוא על שני דברים, הן על האנשים מי יהיו השליחים, והשני על המקום אם המקום

ראוי לשלח משם מרגלים. **לכך** על גוף השליחות לא הסכים הקב"ה, ונתן הבררה ביד משה אם תרצה שלח, אף על המקום לשלח ממקום פארן על זה הסכים הקב"ה, פינו ששם היה מעשה מרם פן יראו ויקחו מוסר ולא ידברו לשון הרע על הארץ, וזה שאמר הפתוח וישלח אתם משה ממדבר פארן על פי ה' רצה לומר מה ששלח אותם משה ממקום פארן זה היה על פי ה', על זה הסכים הקדוש ברוך הוא, אכל על גוף השליחות ועל האנשים לא הסכים.

אם הפין בנו ה' והביא אתנו אל הארץ הזאת ונתנה לנו ארץ אשר הוא זבת חלב ודבש (יד ח)

זרע אהרן

רבי אהרן זיטל זצ"ל

הוצאת דבה של המרגלים באמרם וגם זבת חלב ודבש היא

ויש לדקדק מה הוסיפו באמרם 'ארץ אשר היא זבת חלב ודבש' על דברי המרגלים שאמרו 'וגם זבת חלב ודבש'. ונראה דהמרגלים התחילו במלת 'וגם', שפרושו שהיא ארץ רעה על הרב אף מכל מקום נמצאים בה מקומות מועטים שהם

ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקשש עצים ביום השבת. ויקריבו אתו המוצאים אתו מקשש עצים אל משה ואל אהרן ואל כל העדה (טו לב-ג)

חירגא דיומ"א

רבי נתנים יוסף מאמאן זצ"ל מוצאי המקושש עשו את רצונו

בפסוקים אלו רבו הדקדוקים. א. מדוע הוצרך לומר שמעשה זה ארע באשר היו "בני ישראל במדבר". ב. מהו שאמר "וימצאו", ולא "הנה איש מקושש", כמו שצאמר לגבי זמרי "הנה איש מבני ישראל בא" (במדבר כה, ו), וכי איזו 'מציאה' היתה כאן. ג. מדוע חזר ואמר "מקשש עצים", די היה לומר ויקריבו אותו המוצאים אותו. ד. מדוע הצריכו להקהיל את "כל העדה" ולקרבו לפניהם.

ויש להקדים את המדרש (הובא בתוס' ב"ב קי"ט), שהמקושש התפנו לשם שמים, שהיו ישראל אומרים שפיון שנגזר עליהם אחר מעשה המרגלים שלא להכניס לארץ, שוב אינם מחיבים במצות, עמד וחלל שבת, כדי שיהרג ויראו אחרים.

עוד יש להקדים, שהחוטא, או שהוא איש רשע ואינו נרא את ה', או שהוא איש צדיק וירא ה', אף באשר מודמנת לפניו עברה שהרוח ממנה הוא גדול, וגם עברה זו נעשית בסתר, אזי תוקף עליו יצרו והוא נכשל. אף אם הרוח הוא קטן, או שהעברה היא בגלוי, וכ"ש באשר גם הרוח קטן וגם העברה בגלוי, ודאי שלא יחטא. עוד יש להקדים, מה שכתב רש"י עה"פ "כלם אנשים" (שם יג, א), 'כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות, אותה שעה כשרים היו'.

ועל פי זה יובנו הפסוקים. "ויהיו בני ישראל במדבר" שהוא מקום גלוי, "וימצאו" מציאה, הינו דבר שאינו פדרף הטבע, והוא, שראו "איש" חשוב וכשר, ולא רשע, שלא יתכן שיחטא בגלוי, וחטאו היה "מקשש עצים ביום השבת", שהיא עברה שהנאתה מועטת מאד. ומזה הבינו שודאי שלא חטא בגלל שתוקף אותו יצרו, אלא שפגנתו לשם שמים, כדי שיהרג ויראו אחרים.

ולכן ויקריבו אתו המוצאים אתו מקשש עצים", כלומר, מאחר שראוהו "מקשש עצים" שהיא עברה שהנאתה מועטת, וגם היה זה במקום גלוי ועל ידי אדם פשר, ומכל זה מוכח שכונתו לשם

יום לשנה

קשה, מאחר שתרו את הארץ ארבעים יום, ואמר הפסוק שענשם יהיה "יום לשנה", אם פן אנו יודעים שענשם הוא ארבעים שנה, ואם פן מדוע הצריך לספם במפרש "ארבעים שנה". עוד קשה, שהרי נענשו שנה כנגד יום, ואם פן היה צריך לומר 'שנה ליום', ולא "יום לשנה". ויש להקדים את תמיחה המדרש (במ"ד טו, טו), איך הספיקו המרגלים ללכת את כל ארץ ישראל במשך ארבעים יום? ותרי, 'שגלוי היה לפני הקדוש ברוך הוא שהם באים ואומרים לשון הרע על הארץ, ונגזר על אותו הדור שנים של צרה, "יום לשנה יום לשנה", וקפץ הקדוש ברוך הוא לפניהם את הדרך'.

ומעתה יובן, שפגנת הפסוק היא לומר, שענש המרגלים יהיה ארבעים שנה כנגד ארבעים יום שתרו את הארץ. והנה אחר שאמר "במספר הימים אשר תרתם את הארץ ארבעים יום", רצה לבאר איך ארע שהלכו את כל ארץ ישראל בארבעים יום בלבד, על זה אמר "יום לשנה יום לשנה", כלומר מאחר שיודע ה' שסופם להענש שנה על כל יום, לכן קפץ להם את הדרך כדי שלא יענשו יותר מארבעים שנה, ונמצא שכל יום שהלכו, הוא כנגד שנה שבענשו אחר פך. ואחר שבאר זאת חזר לסים את דבריו, ואמר "תשאו את עונתיכם ארבעים שנה". (באריכות)

ראשית ערסתכם חלה תרימו תרומה (טו כ)

ויאמר שאול

רבי שאול נחמיאש זצ"ל

הקדמת התפלה לפני כל עסקיו

על פי מה שאמרו ז"ל (ברכות יד), שאסור להקדים שום עסק קדם התפלה, אלא משיקום ממטו יתעסק בעבודת ה', בכרכות השחר, לתת הודאה לה' שהחזיר לו נשמתו, ולבקש רחמים מה' שלא יכשל בשום דבר רע. ויעסק בזמירות ובכרכות ובתפלה, וכמו שמצינו באבא בנימין, כל ימי הייתי מצטער על תפילתי שתהיה סמוך למטתי (ברכות ה:).

וזה שאמר ראשית ערסתכם, רצה לומר בתחלה שתקום מערסך, תקדים התפלה. וזהו 'חלה', שהיא התפלה שמקדמת לכל ענין כמו החלה. גם 'חלה' ראשי תבות חייבים לקרות השם, גם 'חלה' רצה לומר חלה פני ה', והוא על ידי התפלה, תרימו אתה תרומה לה', שהיא במקום הקרבן.

זבת חלב ודבש, והינו כמו שכתב רש"י כל דבר שקר כו', ולכך אמרו 'וגם זבת חלב ודבש היא' אף שהיא רעה מכל מקום יש בה מקומות מועטים שהם זבת חלב ודבש, אבל יהושע וכלב אמרו ארץ אשר היא, פרוש בכללה זבת חלב ודבש.

ובזה יתרון מה שנתחבטו בו המפרשים מה חטאו המרגלים באמרם 'אפס פי עו העם', והרי משה רבנו בעצמו אמר אחר פך 'ערים גדלת ובצורת' כו', ולפי דברינו יתרון שבאמרם 'וגם זבת חלב ודבש היא', דהנה להו למימר 'באנו אל הארץ והיא זבת חלב ודבש', אלא על פתח שפגנתם שהיא ארץ רעה, רק מקומות מועטים שיש בה טובים וכנ"ל.

אף בה' אל תמרדו ואתם אל תיראו את עם הארץ כי לחמנו הם סר צלם מעליהם

(יד ט)

אוצר יד החיים

רבי ישכר דב באב"ד זצ"ל

תשובתו של כלב לטענת המרגלים שהארץ אוכלת יושביה

ופרש רש"י שבו ביום מת איוב, והוא מגמרא דסוטה (לה). וצריך להבין מה מתקן כלב בזה במה שאמר 'סר צלם מעליהם' כפרוש הגמרא, נגד הדבה שלהם שהם אומרים 'ארץ אוכלת יושביה'.

וראייתי בשם המדרש והובא בספר שם משמואל, שהיה להם לפנעניים מנהג שאפלו מתו כמה אנשים לא היו מקברים אותם תכף, רק המתינו עד שמת אדם גדול ואז היו מוליכין כל ארונות של שאר מתים עמו, פי אמרו שיפנסו עמו לגן עדן, וזה לא היו יודעין המרגלים רק כלב לבדו היה יודע ממנהג זה.

לכך אמרו המרגלים ארץ אוכלת יושביה, וכלב מגלה להם המנהג שלהם שאותו יום מת איוב ומוליכין עמו כמה ארונות עם מתים שמתו מכבר קדם כמה שבועות, ואם פן לא הוי ארץ אוכלת יושביה, וכן מצאתי להדיא בתוספות ריב"א במקומו.

במספר הימים אשר תרתם את הארץ ארבעים יום יום לשנה יום לשנה תשאו את עונתיכם ארבעים שנה וידעתם את תנאותי (יד לה)

חדושי מהר"א אמיגו

רבי אברהם הלוי אמיגו זצ"ל

פעושה מצוה, רק זהו למי שלבו דוי וכואב על מניעת המצוה, אכל מי שאין משגיח בזה, הלא כל לכבות דורש ה', ואיך יש לו שכל פעושה מצוה, וקמיה שממא גליא שאינו מקפיד בזה.

ולכן חובה על כל איש בשומו ציצית בכגודו לזכר במצות תכלת, ולהתאמת בשכרון מתנים על אשר אי אפשר לקיים המצוה בשלמות. (ח"ב דרוש ב)

מזמור לאסף

רבי ששון שנדוך זצ"ל

יראה עצמו כאלו עומד לפני כסא הכבוד

מצוה להסתכל בציצית בכל שעה, וכשיסתכל בו יבונן כאלו רואה גון התכלת, כמו שכתבו המקבלים שהוא הדין הנורא, גון תכלא. ויהפחד ממנו, ויפגס בלבו אימה ויראה, ועל זה אמרו רז"ל (מנחות מג): תכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע דומה לכסא הכבוד, באפן שכשוראה התכלת יראה עצמו כאלו הוא עומד לפני כסא כבודו ותברך.

זכר דוד

רבי דוד זכות מודינה זצ"ל

הארת התכלת בזמן הזה להקניעת כח היצר הרע

והא דלאחר התרפון לא היה עוד עולה כמקדם, הינו טעמא כמו שכתב הרב מצת שמורים דף כ"ח פי התכלת בגימטריא שנאת חנם, שהזהיר בתכלת הקב"ה מוחל לו עון שנאת חנם, ובלבד שישוב בתשובה על שנאת חנם שהיה לו מקדם ולא ישוב לכסלה אי התכלת מכפר עליו, והנה ידוע מה שאמרו רז"ל (יומא ט) שלא נחרב הבית אלא בשביל שנאת חנם שהיתה ביניהם, ולכן קדם שלא היה שנאת חנם ביניהם נתגלה החלזון שבו צובעים התכלת, ועל ידי הפח של מצות תכלת היו ישראל גוברים על כל אמה ולשון, דהתכלת הוא מכלה הפל, שהוא דין קדוש ונורא שממית החיצונים.

אבל אחר כך שהיה בישראל עון שנאת חנם שהוא מספר תכלת, שיש לו תמיד שנאה עם החיצונים הנקראים 'חנם' והם פגמו בו, תכף התחיל להסתלק אותה הארה של תכלת למעלה, וזה העון גרם לישראל שהאמות גברו עליהם ועשו בהם פרוצונם, יען נסתלק מהם הפלי זין של ישראל שהוא התכלת, תרפא קדישא, תרב נוקמת נקמת ברית.

תנופה חיים

רבי חיים פאלאני זצ"ל

סתכל בציציות כאלו יש בהם תכלת

ויש לדקדק מהו הפונה והיה לכם לציצת וראיתם אתו. ונראה לפרש על פי מה שכתב רבנו האר"י ז"ל והביאו הרב המקור מוהר"י צמח כתב יד, כי צריך להסתכל בציציות כאלו יש בו תכלת, כי אף על פי שאין לנו תכלת אותה ההארה לא נפסקה, ואין התכלת מעכב את הלכן והביאו הרב ברכי יוסף באורח חיים סימן ח' אות ד', וסימן כ"ד אות א' יעויין שם.

וזה שאמר על ציצת הפנה פתיל תכלת, ועתה שאין לנו תכלת והיה לכם לציצת דהינו הלכן כאלו וראיתם אתו, אותו שהזכרתי דהוא התכלת האמור, ונחשב לכם כאלו אתם לובשים תכלת עם לכן.

שמח משה

רבי משה די בוטאל זצ"ל

הזהר בציצית מעלה עליו הכתוב כאלו נזהר אף בתכלת

ועשו להם ציצת על כנפי בגדיהם לדרתם ונתנו על ציצת הפנה פתיל תכלת והיה לכם לציצת. לבשר אותם שאם יהיו זהירים במצוה זאת אפלו בזמן שלא יש תכלת, יתחשב להם למצות ציצית גמורה וכאלו היו זהירים גם בתכלת שדמיו יקרים, לפי ששים לומר שהלכן ימשך לדרתם אחר לדרתם לפי שהיה עתיד לגנו ולא ימשך לדורות, לפיכך התחיל לזכר על לבם ולומר להם והיה לכם לציצת מפל מקום, וזהו יהיה אפלו לעתיד, כיון שתהיו זהירים בלבן יעלה עליכם כאלו יש תכלת בימכם ואתם נזהרים בו.

יערות דבש

רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל

המתאמת על חסרון התכלת נוטל שכר כעושה מצוה בשלמותה

כללו של דבר, הכל תלוי בפעשית המצות אם ספק בדינו, וזהו צרי ומזור לנו, כי בעונותינו הרבים אנתנו בגולה, רבי מצות אין לנו לקיים, ובמה תפפור ויתרצה עבד אל אדוניו, ואפלו מצות ציצית אין בדינו בשלמות בעונותינו הרבים כי אין לנו תכלת.

אבל זאת נחמתנו, כי הואיל ואין ספק בדינו לקיים המצות, יש לנו שכר

שמים, וכדי שיתממש רצונו, לכן הביאוהו "אל משה ואל אהרן ואל כל העדה", שהקהילו את כלם, כדי שיתפרסם הדבר מאד. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ויניחו אתו במשמר כי לא פרש מה יעשה

לו (טו לד)

הרי בשמים

רבי יעקב יוסף גינז זצ"ל

התר חבישת המקושש ביום השבת

ונראה לי, דהנה מבאר בשלחן ערוך (אורח סי' שלט ס"ד בהג"ה) דאסור להכניס בשבת לבית הסהר מי שנותחב ענש, דהוי בכלל דין, עין שם. וכבר רמז שם בשערי תשובה דהאיך הניחו המקושש, עין שם.

והנה עקר הטעם הוא דאסור משום גזרה שמה יכתב, וכבאר היטב, אכל פאן אצל אברהם (סק"א) וכבאר היטב, אכל פאן אצל מקושש לא ידעו עוד איזה דין מיתה יגזר עליו, ואם בן לא שפך גזרה שמה יכתב כיון שאינם יודעין עוד מה יכתב, ושפיר היו רשאים להניחו במשמר.

וזוהו הפרוש ויניחו אתו במשמר, וכדי שלא תקשה האיך היה רשאים לעשות זאת בשבת, על זה מתרץ הקרא כי לא פרש מה יעשה לו ולא שפך הגזרה.

• מצוות הפרשה •

מצות התכלת בזמן הזה

שפתי נהן

רבי מרדכי הכהן זצ"ל

קיום מצות תכלת על ידי פונת הלב

לפי שאמר ונתנו על ציצת הפנה פתיל תכלת, יכול אם לא ימצא תכלת יהיה פטור מציצית, לזה אמר והיה לכם לציצת, אפלו שלא ימצא תכלת הציצית הוא חייב, זהו 'והיה' שהלכן הוא מצוי ויש לו הויה.

עוד, אף על פי שאין עתה תכלת בפעל, יש תכלת בפונה שהוא מכון, זהו ונתנו על ציצת הפנה פתיל תכלת ראשי תבות בגימטריא זהו עם פונת הלב עם המלות, וכנה היא הנתינה, וכנה יהיה הויה לציצית, זהו והיה לכם לציצית וגו'.

בגיימטריא 'תתן', והינו שיתן צדקה ויחשב כאלו קיים תכלת, ולקף קדם לבישת הטלית ראוי לתן צדקה.

ולכך יש בילקוט פרשת תצא (רמז תתקלז) בפסוק (דברים כד יג) 'ולך תהיה צדקה לפני ה' אלקיך' שהצדקה עולה עד פסא הכבוד, והינו כיון דתכלת דומה לים וים לרקיע ורקיע לכסא הכבוד, אם כן על ידי התכלת נזכר בכסא הכבוד, והצדקה הוי בגיימטריא תכלת, אם כן הוי הצדקה במקום תכלת לכך עולה נמי עד פסא הכבוד, ולכך נאמר 'אני בצדק אחזה פניך' כמו בתכלת ואתי שפיר.

חכמת שלמה

רבי שלמה קלוגר זצ"ל

הארת התכלת על ידי נתינת צדקה

הנה מבאר בספרים שיש לתן צדקה קדם כל תפלה, דכתיב (תהלים יז טו) 'ואני בצדק אחזה פניך', ואני אבאר השעם יותר בעזה"י, דהנה ראיתי בספר קב הישר בשם מקבל אחד דתכלת בגיימטריא 'תתן', ולכך ראוי להסתפל בשתי עינים בציצית פי עין בעין עם הציצית עולה כן, והוי כאלו קיים תכלת ע"ש.

ולדעתי נראה לתתן זה בצדקה, פי (נראה לי שצריך לומר תכלת) שהוא

וכל הזהיר במצות ציצית בזמן הזה, אף על פי שאין לנו תכלת, עם כל זה בחינת התכלת של מעלה מתגלה בתוך אלו הציציות לבנים, ואז זוכה שמשפיעים עליו הארת תכלת של מעלה שהוא כלי זין, ובזה יש כח להכניע היצר הרע. **ומאחר** שגם בזמן הזה אלהינו שבשמים מזכה אותנו מתועלת התכלת אף שאין עמנו היום, בהיותנו זהירים במצות ציצית, לכן נחזק במעוזה בכל יכלתנו פדת וכשורה פאשר הורינו חז"ל, ולא נרפה ממנו כי גדול ענשה.

מעשי צדיקים

שלח לך אנשים ויתרו את ארץ כנען (יג ב)

ברש"י, למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים, לפי שלקתה על עסקי דבה שדברה באחיה ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר.

לבית ראש ישיבת טשענין רבי דב בעריש וייזנפלד זצ"ל נכנס רב מארצות הברית, והחל מספר על חסרונות אנשי קהלתו ועל הצרות שהוא סובל מהם, באמצע דבריו הבחין שהרב נרדם, הוא השתתק, והמתין שיתעורר.

כעבר זמן משראה שהרב אינו מתעורר, נגש למקורבים ואמר, 'בנראה הרב זקן וחלש, ואין ביכלתי לחכות עד שיתעורר', ועזב את הבית. מיד אחר שיצא הלה את הבית, "התעורר" הרב וחזר לתלמודו.

בני הבית הבינו היטב שהרב לא נרדם לרגע, מאחר ורצה שהרב האורח יחדל מלהשמיע באזניו לשון הרע, עשה את עצמו כנרדם כדי שהאורח יעזב את הבית מבלי שיאלץ להעיר לו ולפגע בו.

בשעת לילה, בעת שאחד מבני ביתו הוריד את הספרים משלחנו לסדרם במקומם, בקשו הרב מטשעבין להשאיר את הספר 'חפץ חיים' על השלחן באמרו, "צריך פעם לדעת גם מה מתר לדבר". (שר התורה)

ויקרא משה להושע בן נון והושע (יג טו)

לפני הרבי ר' העשיל מקראקא זצ"ל הגיע דין תורה אודות בית כנסת, שאחרי

אין (יג ב)

למעלה משנה שהה הרה"ק רבי שמעון שלום מאמשינוב זיע"א בארץ הקדש, פאשר בודעתו להשתקע בה לצמיתות, בלחץ חסידיו נאלץ לחזור לפולין, אף תמיד ראה עצמו כיהודי של ארץ ישראל.

לימים ספרה נכדתו כי הרבי חזר לפולין 'אדם אחר', כל העת השתוקק לחזר לארץ ישראל ותמיד אמר שהוא רק דוחה את העליה לארץ, הנה מספר לה על השמים התכלים בירושלים, ועל הסמטאות המובילות לכתל המערבי.

רבי שמעון שלום עודד רבים לעלות לארץ ישראל, והשתדל מאד להשיג סרטיפיקטים לאלה אשר חפצו בכך, ספר ר' אברהם טרגר, 'כמה חדשים לפני נסיעתי בערב חג השבועות תרצ"ד, חזר הרבי מארץ הקדש ואז שמעתי מפיו, "קטפתי בארץ ישראל עלה מהעץ, וראיתי שהוא מלא חיות". (בטולי אורתם טל רבותינו הקדושים לבית ווארקו אמשינאו לזוותיהם)

היש בה עץ אם אין (יג ב)

וברש"י, אם יש בהם אדם כשר שיגין עליהם בזכותו.

הרה"ק רבי יצחק ישעיה מטשענוב זיע"א הי"ד בנו של הרה"ק הדברי חיים מצאנז זיע"א, הנה ממעט לומר תורה משלו, בשעותו בעיר וינה לצרכי רפואה, הפצירו בו חסידים שיאמר לפנייהם דבר מה, והוא אמר להם בקצר אמרים.

שהגבאים ערכו בו שפוצים מקומו הרחב של עמוד החץ הצטמצם, ובכך נוסף מקום ישיבה מבקש לצד העמוד, והגבאים יצו למכרו בהון רב.

מצד אחד עמד המתפלל שהחזיק עד כה במקום לימין החץ, וטעו שיש לו חזקה להתפלל במקום הראשון בצד החץ, ומאידך טענו הגבאים כי הוא נשאר במקומו הרגיל, רק נוסף פעת מקום חדש שאין לו כל טענה עליו.

פסק הרבי ר' העשיל כי הצדק עם גבאי בית הכנסת, והביא ראיה מדברי הירושלמי בסנהדרין (יג), 'תני רבי הושעיא, עלה יו"ד שנטל משרה אמנו ונשתטח לפני הקב"ה ואמר, רבון העולמים עקרתני מן הצדקת הזאת, אמר לו הקב"ה צא לך, לשעבר היית נתון בשם נקבה ונסוף תבה, חייך שאני נותנך בשם זכר ובראש תבה, הלא הוא דכתיב 'ויקרא משה להושע בן נון והושע'.

לכאורה יש להבין, אף שהיו"ד נתפסה, אבל ה' של הושע היתה צריכה להתלונן, כי בעבר היא היתה בראש התבה, ועכשו שנוסף יו"ד לשמו היא תהיה האות השניה. אלא רואים שכיון שהיא נשארה במקומה, אף שנוסף יו"ד לפנייה אין לה טענה בדבר. וכן אמר הרב לתובע, "ממקומך לא הזיזוך, מה אכפת לך אם מוסיפים יו"ד, יהודי, לידך". (חנוכת התורה החדש)

ומה הארץ השמנה הוא אם רזה היש בה עץ אם

ירושלים באשר כמעט והכפילה את מספרם.

עם בואו רכש רבי יהודה חסיד בית ומגרש בעיר, אף למרבה הצער בערב שבת עם צאתו מהמקנה נפל למשכב, וביום שני ו' חשוון, שבק חיים והוא בן ארבעים ואחת שנים, ונטמן במורדות הר הזיתים סמוך לקבר זכריה הנביא.

באותה שנה נפטרו גם אשתו ובנו היחיד ונטמנו לצדו, ועוד רבים מעולי השירה שלא עמדו בתלאות הדרך הקשה ובתנאי החיים ששחרו בירושלים באותן השנים, הנותרים מהרו לחזור לארץ מוצאם, ורק מעטים נותרו בארץ הקדש. (אוצר הידיעות הטלם)

ועשו להם ציצת על כנפי בגדיהם לדרתם ונתנו על ציצת הכנף פתיל תכלת (טו לח)

נהוג היה בבית הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א, להתקין בגד של ארבע כנפות עם ציצית לכל תינוק שהגיע לשלושים יום.

בשהיה הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב זיע"א בנו של רבי ישראל תינוק רך, ארע יום אחד שבכה בכי תמרורים ולא הפסיק אף לרגע, נסתה אמו הצדקת להרגיעו ולשעשעו, אך הפעוט הוסיף לבכות ללא הרף.

נחרדה הרבנית, שמא סובל הקטן ממחלה קשה חלילה, ויש להזעיק רופא בדחופות, נכנסה אל חדרו של בעלה הקדוש וספרה כי הפעוט בוכה ללא הפוגה, והיא חוששת כי מחלה קשה תקפה אותו.

הגיב הרבי, "בנדאי, שכחו לעטפו בארבע כנפות", אצה הרבנית אל הילד הבוכה, הסירה את מלבושיו, ואכן צדק הרבי, שכחו להלביש לדרך משה הפעוט את ארבע הכנפות שלו. מהרה אפוא ועטפה את התינוק המתפפח בציצית, ומיד פסק העולל מבכיו הממשך. מאז אותו מארע פנו אחיו הקדושים את אחיהם, "היהודי של הציצית". (מעשיהם טל צדיקים)

בתוככי מחנה ההשמדה של הנאצים ימ"ש, נצטוו ראש ישיבת אור יוסף, רבי גרשון ליבמן זצ"ל כעלם צעיר, לשרת

אברך אחד, את אשר אמר לו וצוה עליו. **מיד** הבין רבי נחום כי המדבר בנכדו הצעיר, שלח לקרא לו ושאל אף לוקח על עצמו אברך צעיר בימים עונות פה חמורים, ענהו רבי שלום, "חז"ל אומרים (סוטה יד) הדבק במדותיו, מה הוא 'רחום' אף אתה היה 'רחום' וכו'.

הלא אחד ממדותיו יתברך הוא 'נושא עון', לפיכך דרשתי לעצמי, מה הוא 'נושא עון', אף אתה היה 'נושא עון', בראותי את גדל שברון לבו של החוטא, קבלתי על עצמי את כל חטאיו".

המשיך רבי נחום ושאל, "ומה עשית עם כל אותם עברות קשים", והוא השיב, "הרמתי ידי לקל עליון ואמרתי, הלא אתה יתברך הוא ה'נושא עון' האמתי, שא נא לכל אותם עונות חטאים ופשעים שקבלתי עלי". רבי נחום נהנה מתשובתו, והוסיף יותר להוקירו ולכבדו. (אביר יעקב)

ויאמר משה וגו' והוא לא תצלה (יד מא)

בשנת תנ"ז, יצא רבי יהודה חסיד - סגל זצ"ל מהעיר הפולנית שעדליץ בראש שירה בה היו שלושים ואחת משפחות מתלמידיו, בדרךם לעלות לארץ ישראל, את מסעם עשו בקול רעש גדול, ובדרך הצטרפו אליהם עוד אלף וחמש מאות אנשים.

בנת שעשו רבי יהודה חסיד ושירתו את דרכם ירושלימה, עברו דרך פרנקפורט דמיין ובאו לפני רבי יוסף שמואל זצ"ל בעל מסרת הש"ס, אשר היה ידוע שלא נפל מדבריו ארצה, ושאלוהו האם יצליחו בדרךם.

השיב להם רבי יוסף שמואל שישארו באשכנז ובה יעבדו את ה', ולא יעלו כעת לארץ הקדש, אף הם לא אבו לשמע בקולו, והוא השיב להם בלשון הכתוב, 'והיא לא תצלח'.

תלאות רבות עברו עליהם בדרך הארצה שנמשכה כשלוש שנים, במהלכה אף הספיקו לקבור מאות מאנשי השירה ששבקו חיים בדרך, רק בראש חודש חשוון תס"א, הגיעה השירה בה נותרו כאלף איש לארץ הקדש, ורבים חולים מטרח הדרך הקשה.

בירושלים נעשו הכנות מרבות לקראת בוא השירה הגדולה, באותן השנים התגוררו בה כאלף ומאתים יהודים, כך שהגעת השירה שמחה את יהודי

פרשו צדיקים על הפסוק (ישעי' ד ג) 'ופרי הארץ לגאון ולתפארת לפליטת ישראל', שהכונה על בני הצדיק, וכו' מבאר שם פרוש רש"י, שאם אין הצדיק קים, שילכו ויסתופפו בצל בניו כי ברא כרעא דאבוה ומכח ירשת אביהם קאתי, על כן חשובים הם לגאון ולתפארת.

זה אשר צוה משה רבנו על המרגלים שיראו 'היש בה עץ אם אין', שיבדקו אם יש בה צדיק פרוש רש"י, ואם לאו, 'והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ', שיסתופפו בצל בני הצדיקים ויחשב להם כאלו היו אצל הצדיקים עצמם.

בכך הוא הצליח למלא את רצון החסידים, ובד בבד עלה בגדו להסתיר את גדלותו מפניהם, באמרו שיכולים הם להסתופף בצלו אף ורק בגלל הזכות אבות שהוא נולד עמה. (מפי ספרים וסופרים)

נשא עון ופשע (יד יח)

בנת היות הרה"ק רבי שלום שכנא מפרוהוביטש זיע"א סמוך על שלחן חותנו זקנו הרה"ק רבי נחום מטשורטקוב זיע"א, הוא פגש בבית המדרש יהודי העומד ומתחטא לפני הארון הקדש בבכי תמרורים, נכמרו רחמיו של רבי שלום, והוא נגש לשאלו על מועקת לבו, אף הלה שלא ידע מי השואל וראה לפניו אברך צעיר לימים, סרב להשיב.

רבי שלום לא הרפה, עד שהיהודי ספר שהוא יצא עתה מחדר רבי נחום, ממנו בקש שיורה לו דרכי תשובה על חטאיו ופשעיו המרבים, אך הרבי סרב לקבלו באמרו, "רוח הטמאה השורה עליך אינה נותנת לי להתקרב אליך", היהודי סים ביאוש, "אם הרבי עצמו דחני, מה תוכל אתה לעזר לי".

ראה רבי שלום את שברון לבו ואמר, "שמע נא אל אמרי, ספר לי כל מעשיך, ואם תקבל עליך לשוב מעתה בתשובה שלמה, אני מקבל עלי את כל העברות ותקונם". שמע האיש את דבריו נחה דעתו, והוא ספר את כל אשר נכשל ועבר, ורבי שלום הורה לו כמה הנהגות ותקונים.

כעבר כמה ימים כאשר נכנס רבי נחום לבית המדרש, פגש באיש זה והבחין שפעת נחה עליו רוח טהרה, הוא התענגן מה עשה שזכה לכך, והלה ספר לרבי את כל אשר קרהו בבית המדרש עם

אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, לכאורה קשה הרי קדם רואה העין ורק אחר כך חומד הלב, הנה צריך לכתב ולא תתורו אחרי עיניכם ואחרי לבבכם.

אלא מכאן שהעינים רואות רק מה שהלב חומד, כל עוד הלב אינו חומד ואינו חושב בדבר האסור, גם העינים אינן רואות, אפשר להסתפל ועדין לא לראות. (אדמורי" בעלו חלק ד')

מעשה במשפחה שבתם חלתה במחלה קשה, הילדה אשפזה בבית החולים ועברה סדרת בדיקות וטפולים שונים לרפואתה, והורים המדאגים והמתוחים ממצב בריאותה, היו נושאים עינים לשמים ומתפללים לחי העולמים שישלח לה מזור ורפואה.

באחד הימים הודיע הרופא המטפל כי לדעתו הבת צריכה רפואה פלוגית, שנמצאת אף ורק בבית מרקחת הממקם בתל אביב, ההורים שהתגוררו בדרום הארץ לא הרשו לעצמם להזיח את עצת הרופא, ואבי הילדה מהר לצאת לתל אביב.

בעיר זו הוא נתקל במראות שלא נתן לשער, וכדי לא להכשל התרפז חזק בנושא שמירת העינים, הדבר לא היה קל, ללכת ברחוב, לחפש את בית המרקחת, ועם זאת לשמר את עיניו.

בעודו הולך ושומר את עיניו, נזכר בדברי הרה"ק **רבי אהרן ראטה** זיע"א המובאים בספר לשכנו תדרשו, "כשאדם הולך ברחוב ונזדמן לפניו הסתכלות אסורה, ומתגבר על יצרו ועוצם עיניו מראות ברע ואינו מסתכל, הוא שעת רצון בשמים ומה שהוא יתפלל ויבקש אף, סגלה שתפלתו תתקבל ברחון.

בקש אפוא האב מהקב"ה שישלח רפואה שלמה לבתו בכח ההתגברות בנושא שמירת העינים, המשיך בדרכו, ואחר פרק זמן מסוים קבל טלפון מאשתו שיש שפור במצב בריאותה של בתם, הרופא שנכנס לבקרת אמר שלעת עתה אין צורך בתרופה.

הבעל חזר על עקבותיו, הוא ראה בעליל כיצד הקב"ה שמע את תפלתו, התרגש ושמח שהמצב השתפר, וכן התחזק בנושא שמירת העינים ביתר שאת וביתר עז. (קדושת העיניים)

וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות ה' ועשייתם אתם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם (טו לט)

אחד מחסידי הרה"ק **רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר** זיע"א בעל **הישמח ישראל**, נכנס אל רבו ובקש ברכה לזכור את התורה שהוא לומד, נתן לו הרבי סגלה שירחץ את חוט השדרה במים קרים מספר פעמים ביום, וזה יועיל לו בסייעתא דשמיא.

שמע את הדבר אדם אחר שעמד מאחוריו, ומיד נענה אף הוא ובקש סגלה לזכרו, ענה לו הרבי, "עבורך יש לי סגלה אחרת שכתובה במפרש בתורה, תקים את הכתוב 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם', ואז יתקים בך המשך הכתוב, 'למען תזכרו'.

אחר הוסיף הרבי ואמר, "אם תשאלו מדוע אני אומר לך כך ומביש אותך ברבים, הרי אמרו חז"ל (אבות ג יא) 'המלבין פני חברו ברבים אין לו חלק לעולם הבא'.

דע לך כי לפני שלקחתי על עצמי את ההנהגה כרבי, קבלתי בעצמי שעבור תועלת ליהודי אני מסכים גם להפקיר את חלקי לעולם הבא. אם אני מבין שדברים אלו יועילו להציל יהודי מרדת שחת ולהיות שקוע בעברותיו, אני מסכים להפסיד אף את העולם הבא שלי". (טיח זכנים)

ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם (טו לט)

ביום חפתו של הרה"ק **רבי אהרן מבעלזא** זיע"א, שהיה לחתן דודו רבי שמואל אב"ד סקוהל וצ"ל, הודיע מושל המחוז כי ברצונו לבוא ולברך את המחתנים שהיו רבנים במחוז, וכן השתוקק לראות את החתן עליו שמע כה הרבה.

החתן רבי אהרן לא שמח לקראת בקור זה, ובקש דרכים להתחמק מהביט בפני הערל, מה עוד שעליו לברכו בידו הקדושה, וביום חפתו, אף מאידך, כמושל המחוז יכול הוא לגרם צרות לאביו ולחותנו ולכלל ישראל.

אמר לו אביו הרה"ק **רבי ישכר דב מבעלזא** זיע"א, "כתוב 'ולא תתורו

את הנאצים בעת ארוחת הצהריים, כשהתקרב לסדר את השלחן, גלה לחדרתו שעל השלחן פרוסה מפה לבנה שאיננה אלא טלית מציצת של יהודים.

בלי לחשב הרבה, כאשר קנאת ה' צבאות בוערת בקרבו, משך בחזקה את המפה והסירה מעל השלחן, כשהוא מפיל ארצה את כל הצלחות והסכומים. הקצין הנאצי שראה את הדבר לא הסס, ומיד הנחית על ראש היהודי מכות רצח פשוטו כמשמעו.

היהודי הצעיר נפל מת ארצה ללא רוח חיים, והקצין פקד על היהודים שהיו במקום לאסוף את המת, ולזרק אותו מחוץ למחנה. היהודים נגשו לעשות זאת, אף בדרך למקום הקבורה הרגישו שהמת יז ומראה סימני חיים.

מיד הכניסוהו לצריף וטפלו בו במסירות, אט אט חזרה נשמתו וקם לתחייה והתאושש, מאז הרגיש רבי גרשון שחיינו נתנו לו במתנה, מעשה זה האדיר את שמו בין כל יהודי המחנה, אף הוא לא שות לבו לזאת.

פעמים רבות הראה סימנים בזרועו ואמר שעדין זרועו כואבת לו מאותן מכות, מאז החליט ביתר שאת להקדיש את חייו למי שנתן לו את החיים, ולהקים ישיבות שבהן ישמע קול התורה בלי הפסק. (דגל המוסר)

והיה לכם לציצת וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות ה' (טו לט)

תקופה מסוימת סבל רבי מאיר כהן ז"ל מיקירי ירושלים בעיניו, עד שנאלץ לעבר נתוח בעינים אצל דוקטור טיכו, רופא העינים המפרסם של ירושלים דאז, אחר הנתוח היה עליו להתאשפז בבית החולים במשך חודשים ימים, כשעיניו מקסות בתחבושות ואינו יכול לראות מאומה.

פעם בשבועים היו מחליפים את התחבושות, אז התאפשר למטפל לחטף מבט קצר על העולם ויושביו, כל אימת שהגיע זמן החלפת התחבושת, היה הרופא מברר אצל המטפל מה הוא ירצה לראות באותו רגע חטוף, את מי מבני משפחתו להביא למקום בשעה זו, אף רבי מאיר השיב שהוא חפץ לראות אף את הציצית ולקיים מצוה בתורה. (דורות גליון 46)

פרשת שלח

אמונה פשוטה

רבי יעקב היה שמו של החסיד הלכוביציא המובהק אשר בז לכל הבלי העולם הזה ועשה לילות כימים בלימוד התורה ובעבודה שבלב זו תפילה. יושב היה רבי יעקב בבית החסידים משעת בוקר מוקדמת ועד לחצות הלילה וכל כולו רוחניות, לא פסיק פומיה מגירסא, כי בתורת ה' חפצו ובה הוא הוגה ללא הרף.

התברך רבי יעקב במשפחה גדולה, בנים ובנות, אלא שרבי יעקב היה מקיים בעצמו הוראת חז"ל שהתורה מתקיימת במי שמישים עצמו אכזרי כעורב על בני ביתו. פרק רבי יעקב מעל צווארו את עול החשבונות הרבים, הסיח דעתו מטרדות הפרנסה וצרכי החיים, והיה משליך על ה' יהבו שבוודאי דורשי השם לא יחסרו כל טוב.

כשלעצמו די היה לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת. אכילתו הייתה מועטת ביותר: כזית של פת חרבה במלח ומים פשוטים במשורה. אמנם בניו ובנותיו סבלו מאוד מרעב תמידי וממחסור גדול. אשתו הצדקנית הייתה עזר כנגדו ותעש בחפץ כפיה. יודעת הייתה את מלאכת התפירה ואנשי העיר היו נותנים לה בגדים להטליא, ומכך הייתה פרנסתם מצויה בדוחק גדול. לא הייתה הצדקנית מתלוננת על מר גורלה ועל המחסור בביתה, לפי שיודעת מעלת בעלה, כי גדול האיש מאוד בתורה ובחסידות.

נקפו השנים והילדים בבית גדלו. הבנות הגיעו לפרקן והבנים אף הם היו לבחורים גדולים שנכבדות מדובר בהם. כיון שכך, פנתה האשה לבעלה ואמרה לו: תדע כי עליך לתת את הדעת על נישואי ילדיך. הלוא אין רצונך שיישבו עד שילבינו שערות ראשם. השדכנים כבר פונים אלינו עם הצעות יפות ונכבדות, אולם שאלה אחת בפיהם: מה אנו מתחייבים לתת לנדוניא וכמה אנו יכולים לשלם עבור הוצאות החתונה ובגדי כבוד כמנהג בעלי בתים חשובים!?

נאנח רבי יעקב והרים ידיו כלפי מעלה כאומר: עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ. אולם אשתו אמרה לו כי אם השתדלות גשמית הוא אינו עושה, הרי שמן הראוי שיעשה השתדלות רוחנית למענם, והוא שיזכירם לברכה ולישועה אצל רבו הגדול הרה"ק רבי מרדכי מלכוביץ זיע"א.

הייתה אשתו של רבי יעקב מזכירה לו שוב ושוב, בכל פעם שהיה נוסע ללכוביץ כי

זכור להעלות זכרון צאצאיו לטובה לפני הרבי, והוא מנענע בראשו כמסכים. אלא שבכל פעם שרבי יעקב היה מגיע לחצרות הקודש, ללכוביץ של מעלה, זו שאין בעולמה אלא תורה ועבודת השם, היה הדבר פורח מזכרונו לחלוטין. בספירות העילאיות של לכוביץ כלל לא זכרו מעניינים של מה בכך, כמו פרנסה ושידוכים.

ביום מהימים פנתה אליו האשה ואמרה לו: הלא יש לי אח עשיר גדול והוא מתגורר ביקטרינסלב. שמא תואיל לנסוע אליו ולבקש ממנו שיעזור ויסייע בידינו בנתינה מכובדת שיש בה ממש כדי שנוכל להשיא את ילדינו. ברור הדבר שהוא ישמח לעמוד לימין משפחתו הקרובה, כמו שנאמר 'ומבשרך לא תתעלם', וחבל הוא על כל יום שעובר מבלי שאנחנו מקדימים ומבקשים ממנו.

תחילה השתמט רבי יעקב מלמלא את בקשתה. חושש היה מפני ביטול תורה ועבודה שטלטולי הדרך עלולים להביא אותו אליהם. יודע היה שמדובר במסע ארוך שנמשך שבועות שלמים, וכיצד יכול להרשות לעצמו זמן כה רב של שהיה בדרכים, ללא סדרי התורה והתפילה שהוא רגיל אליהם.

אלא שאשתו של רבי יעקב שהבינה כי אין בידה מוצא אחר להשיא את ילדיה מלבד זה, לא הסכימה לוותר על עזרתו של אחיה. היא הודיעה לרבי יעקב כי אם הוא עצמו אינו נוסע - הרי שהיא תקום ותסע אליו, וכל עול הילדים וניהול הבית יפול עליו למשך כל אותו הזמן. מוטב יעשה בחכמה אם בעצמו יקום ויסע ליקטרינסלב, שכן האפשרות החילופית, שהיא תסע, גרועה עבורו בהרבה.

כשחלף זמן רב ואשתו לא חדלה מלהפציר בו, הודיע לה רבי יעקב כי החליט להיעתר לבקשה. הוא יעשה כדבריה ויסע להיפגש עם אחיה ביקטרינסלב. האשה לא המתינה הרבה, מיהרה להזמין עבורו מקום בעגלה של העגלון המקומי, ואף ארזה לו צרור של 'צידה לדרך'. רבי יעקב מצידו החזיק בידו האחת את נרתיק הטלית והתפילין ובידו האחרת כמה ספרי קודש למען יוכל להגות בתורה בלכתו בדרך.

הצלפות של שוט נשמעו מחוץ לבית. היה זה סימן מובהק שהעגלון עומד בחוץ וממתין שרבי יעקב יעלה עליו. רבי יעקב נוטל את צרוותיו, מברך את אשתו והילדים בברכת פרידה, ועושה את דרכו אל הדלת. כשהגיע אל פתח הבית השעין רבי יעקב את ראשו על המזוזה, ועצם את עיניו למשך

רגעים אחדים כשהוא תפוס שרעפים. סבורה הייתה האשה כי בעלה ממלמל תפילה נרגשת על הצלחת מסעו, אך היא הופתעה לשמוע אותו קורא בהחלטיות: הואילי נא לצאת אל העגלון ולבטל את הנסיעה! החלטתי כי אינני נוסע ליקטרינסלב.

טון דיבורו של רבי יעקב היה החלטי מאוד, והאשה הבינה כי הדבר מנוי וגמור עמדו. כל הפצרותיה לא יועילו, שכן בעלה החליט להישאר, ויהי מה. האשה פנתה בדמעות אל המטבח, ואילו רבי יעקב חזר אל בית החסידים, לשקוד על התורה כהרגלו.

בשעת לילה מאוחרת, כשרבי יעקב פתח את דלת הבית, הוא הופתע לשמוע קול בכי חנוק: אשתו יושבת ובוכה. כאב הדבר לרבי יעקב והוא אמר לאשתו: וכי דומה עלייך שגורל ילדינו אינו נוגע לליבי?! וכי סבורה את שאין אני מרחם על יוצאי חלצינו שיושבים הם בבית וזיווגם בושש מלבוא?! אלא כך היה מעשה: מתחילה אכן גמרתי בליבי לנסוע אל אחיך שביקטרינסלב, אולם בשעה שעמדתי אצל המזוזה עלו לפתע שלל מחשבות ברעיוני:

אמרתי לעצמי: נוסע אתה אל אח אשתך המתגורר במרחקים עצומים - האם יודע אתה האם הוא בכלל עדיין חי? שמא כבר נאסף אל עמיו והשמועה אפילו לא הגיעה הנה; גם אם ניתן לו את חזקת החיים - האם יודע אתה האם הוא עדיין עשיר מופלג כפי שהיה לפני שנים רבות? שמא הוא ירד מנכסיו ואין אנחנו יודעים על כך ולא כלום; גם אם נניח שהוא עדיין עשיר מופלג כאשר היה באמנה אתו - האם יודע אתה כמה כסף הוא יתרום לך לצרכי הכנסת כלה?! האם הוא אכן נדיב לב שידו פתוחה לרווחה או שמא שוכב הוא על דיגרו ואינו מוכן לחלק מהם לאחרים?

על כל השאלות השבתי לעצמי שאין אני יודע עליהם תשובה. שנים רבות חלפו מאז ששמענו עליו בפעם האחרונה. אין אנו יודעים כלום עליו ועל מצבו הפיננסי ועל מידת החסד שלו.

מצד שני, הרהרתי לעצמי: האם אני מאמין שהקב"ה הוא אל חי וקיים? בוודאי שמאמין אני בזה. ועוד שאלתי את עצמי: האם לרבנו של עולם יש די כסף לתת לי עבור כל צרכיי? בוודאי שכן, השבתי לעצמי, הרי כל העולם שלו הוא ולו הכסף ולו הזהב. ושוב ניסיתי לשאול את עצמי: האם רצונו של הקב"ה לתת לי ככל שאני צריך? גם על זה עניתי לעצמי

דבר ה' לאמתו, זה נקרא איש אמת! וחטא המרגלים היה שלא רצו להעמיק בזה לאמת דבר השי"ת כמו שעשו כן יהושע וכלב (אמת ואמונה אות תסב).

רש"י כתב בתחילת הפרשה (במדבר יג ב): לפי שבאו ישראל ואמרו 'נשלחה אנשים לפנינו', כמה שנאמר 'ותקרבון אלי כולכם' וגו', ומשה נמלך בשכינה. אמר: אני אמרתי להם שהיא טובה, שנאמר אעלה אתכם מעני מצרים וגו', חיייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יירשוה.

ביאר הגה"צ רבי יעקב ניימן זצ"ל: לכאורה צריך להבין, אם המרגלים טעו, מדוע מגיע להם עונש כל כך חמור שלא ירשוה? ונראה לבאר, דיש מדרגות באמונת ה'. כדי להבין שהקב"ה ברא את העולם, לא צריכים חכמה יתרה, היות וכל מי שרק אינו כסיל ושוטה מבין שהקב"ה ברא את העולם. אפילו מחט קטן שראשו אחד חד וראשו השני יש בו נקב, אם אדם יאמר שמחט זה מאליו נעשה, הרי יהיה ללעג וקלס; על אחת כמה וכמה, אם אדם יאמר על שעון שכל הגלגלים שבו נעשו מאליהם, הרי יגידו עליו שהוא חסר דעה, ובוודאי אם יאמר מישהו שכל הבריאה כולה נעשתה מעצמה, הרי אין גבול לסכלותו.

אך יש מדרגה יותר גדולה באמונה: להאמין שאפילו מה שהאדם עושה בעצמו, שלא יאמר על זה 'כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה', אלא להאמין באמונה שלימה שהכל נעשה על ידי השי"ת, כי אין עוד מלבדו...

ויש מדרגה גבוהה עוד יותר באמונת ה', והיא מה שהאדם רואה נגד שכלו, שלא יחקור כי אם יאמין אמונה פשוטה בלא שום שאלות... כשבני ישראל הלכו בכבשני האש ובפיהם שרו 'אני מאמין' או 'אשרינו מה טוב חלקנו' זו היא המדרגה העליונה! זו היא אמונה פשוטה ללא חקירות, ואפילו שזה נגד השכל...

ולדברים האמורים נראה לבאר את חטא המרגלים: אם הקב"ה אמר על ארץ ישראל 'טובה הארץ', שוב לא יתכן שיהיה טבע שיסתור את הדברים! ואפילו שהנכם רואים שקוברים בה מתים, הארץ נשארה טובה! בני ישראל יצאו ממצרים בזכות האמונה שכתוב 'ויאמן העם', ומעלה זו הספיקה להוציאם ממצרים מעול הגלות. אבל להיכנס לארץ ישראל, ארץ חמדה, היה צורך בזכות גדולה וזוהי המדרגה העליונה באמונת ה': להאמין למרות שלנו נראה כסתירה לדבר ה', עלינו להאמין באמונה תמימה. וללא מדרגה זו לא היו יכולים לזכות להכנס לארץ ישראל (דרכי מוסר).

כי בזו הפעם שאשיר את המזוודה במקום מבטחים, וככל שחשבת לי לא עלה בדעתי מקום טוב יותר מאשר ביתך. אמנם אין אתה מכירני אולם שמעתי עליך כי איש ירא אלוקים אתה ובוודאי לא תשלח ירך ברכוש שאינו שלך.

ובכן, הטעים הקצין ואמר: אם אשוב חי משדה הקרב - בוודאי תחזיר לי את אוצרי, ואף אני אתגמל אותך במטבע זהב על שירותך זה. והיה אם חלילה אמות במלחמה, אין רצוני שאוצרי יפול לידיים של האויב או לידיים חמדניות אחרות. מוטב בעיני שאתה תשתמש בו לצרכיך ולצרכי משפחתך ברוכת הילדים מאשר שישתמשו בו אחרים ויבזבוזו את רכושי על הבלים ושטויות.

הקצין סיים את דבריו, העיף מבט אחרון במזוודה היקרה ונעלם בחשכת הלילה כלעומת שבא. רבי יעקב גרר את המזוודה אל מתחת לאחד הארונות, כיסה אותה בבלויי סחבות, והסיח את דעתו מכל העניין.

חדשים רבים חלפו ורבי יעקב לא קיבל שום אות וסימן חיים מאותו קצין. קולות המלחמה כבר שקטו והקצין לא בא לתבוע את שלו. רבי יעקב התלבט מאוד כיצד עליו לנהוג באוצר זה שהגיע לידי כשיש סבירות גבוהה מאוד שהקצין אינו בחיים, אך אין להתעלם שקיים חשש סביר שמא הוא בכל זאת יבוא ביום מן הימים ויתבע את שלו. האם מותר לו להשתמש באוצר לצרכי משפחתו? האם במטבעות הזהב יכול הוא לחתן את ילדיו?

החליט רבי יעקב כי הוא יסע לדרוש את דבר ה' בלכוביץ וישאל את הרבי כדת מה לעשות. אך דרכו רגליו של רבי יעקב על מפתן חדרו של הרבי, עוד בטרם פצה את פיו לספר את אשר אירע, והרה"ק מלכוביץ קידם את פניו בשמחה גדולה ויאמר לו: אכן, רבי יעקב, יש לך אל חי וקיים! אשר לו הכסף ולו הזהב! וגם רצונו היה להשפיע לך רוב טובה. צדקת באמונתך הפשוטה והתמימה, וזכית שהקב"ה שלח לך את האוצר למען תוכל להשתמש בו בבריאות ובנחת.

הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוצק זיע"א אמר: בענין חטא המרגלים, יש להבין הלא אמרו אמת. אך הענין כי אמת אין פירושה שיאמר על דבר שידוע שהוא כן, כי אם יאמר ההיפך יהיה שקרן, אך יכולים להגיד עליו שאינו שקרן אבל לא שהוא איש אמת. רק באופן אם יזדמן לפניו דבר שלמראה עיני האדם נראה להיפוך ממאמר השי"ת, והוא מייגע את עצמו ועושה כל התחבולות למצוא

שדרך הטוב להיטיב, ורצון הקב"ה הוא להשפיע עלינו כל טוב בשפע ברכה והצלחה.

עמדתי איפוא וחשבת חשבוננו של עולם: הלא קיימא לן שאין דוחים ודאי מפני ספק, והנה כאן יש לנו ספק מול ודאי, ולא סתם ספק אלא ספק כפול ומשולש, מול ודאי ברור ונצחי.

על גיסי ביקטרינסלב יש לי ספק האם הוא חי, ועוד ספק: האם הוא עדיין עשיר, ועוד ספק: האם הוא ירצה לתרום לי - ספק ספק ספיקא! ואילו אצל הקב"ה יש לי שלושה דברים שהם בטוחים לגמרי: הקב"ה חי וקיים! יש לו לתת בשפע עבורנו את כל מחסורנו! ובוודאי רצונו לתת לנו שפע של פרנסה טובה! מי פתי ויעזוב קרוב וגם ודאי ויטלטל עצמו למרחקים עבור ספק רחוק שכזה?!

אשתו הצדקנית, אשה כשרה הייתה, שמעה את הדברים והתנחמה. היא הצטרפה לאמונתו הפשוטה והתמימה שבוודאי לא יחסר לה כל טוב. למרות שהיא לא ראתה כיצד יכולה ישועתם לבוא בדרך הטבע, היא האמינה באמונת איתן כי קרובה ישועתם ובמהרה הם יזכו לראות בטוב הנראה והנגלה.

פחות משבוע עבר מני אז שרבי יעקב ביטל את נסיעתו ליקטרינסלב, והנה באחד הלילות נשמע לפתע קול דפיקות על דלת העץ של הבית. רבי יעקב קם ופתח את הדלת והוא רואה קצין צבא עומד לפניו. הקצין, אדם מבוגר נושא מזוודה, פונה אליו ואומר לו: דבר סתר לי אליך וברצוני לשוחח עימך ביחידות.

רבי יעקב סייע בידו להכניס את המזוודה לביתו, והוא מרגיש כי מדובר במזוודה כבדה מאוד.

לאחר שרבי יעקב סגר את הדלת היטב, פתח הקצין ואמר: אדם בודד אנכי ואין לי כל משפחה. בן יחיד הייתי להוריי ומעולם לא נשאתי אשה. חייל הייתי תמיד בצבא המלך ואף התמנתי להיות קצין בכיר. פרנסתי מצויה לי מקופת הצבא בשפע רב, משכורת חודשית ניתנת לי, ואין לי כמעט הוצאות. חסכן אני מטבעי, ואת הכסף הרב שקבלתי שמרתי לעצמי במטבעות זהב אותם החזקתי במזוודה זו שאני נושא עמי.

היום נקראתי לצאת לשדה הקרב. מלחמה קשה עומדת לפרוץ, ונקראתי לתרום מנסיוני הרב. אם תמיד הייתי נוהג לשאת עמי את המזוודה לכל מקום אליו הלכתי, כיום זקנתי ואין כוחי עמי להחזיק במזוודה זו ולשמור עליה ללא הרף. אין רצוני להשאיר בביתי, שמא תהיה טרף קל לגנבים. החלטתי איפוא

מילין יקדין וחידושים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הֵתָא חֲזָה־תָא

חֲזָה־תָא דְאִוְרֵי־תָא יְסוּד הַדָּשׁ וְנִפְלָא עַל הַפְּרָשָׁה

זכירת הלימוד תלויה בשמירתו בקדושה

תישאר אצלו בזיכרון תמיד. וסימן זה בידך, מי שיש לו זיכרון טוב, הוא אומר שזכה לקדש נפשו ורוחו בקדושה עליונה. כמו שהיה מעשה, שהגיע אדם למו"ר אבי הקדוש ע"ה והתאונן שאין לו זיכרון בתורה. אמר לו מו"ר אבי ע"ה, 'זכור ושמור בדבור אחד נאמר' (ר"ה כז), כשיש 'שמור' ששומר עצמו בקדושה, יש גם 'זכור' יש בו הכח לזכור את התורה שלומד. כי הזכירה באה מכח הקדושה, ממילא כשיש לאדם קדושה יש לו גם זכירה.

וזה מה שרמזה לנו תורתנו הקדושה ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אם תשמרו עצמכם בקדושה שלא לתור אחרי מחשבת הלב וראיית העין, למען תזכרו יהיה זה הדבר סגולה בדוקה לזכור את התורה.

כלי מוכן למעלת התורה. וזה בחינת מה שאמרו חז"ל (אבות פ"ג מ"ט) 'כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו מתקיימת', שיש להקדים יראת שמים ללימוד התורה שהיא החכמה האמיתית חכמת התורה. ואף שאי אפשר לבוא ליראה בלי תורה, כמו שאמרו (שם פ"ב מ"ה) 'אין בור ירא חטא ולא עם הארץ חסיד', מכל מקום אין להתחיל בלימוד התורה מבלי להקדים תחילה את היראה, כלומר, יקדים במחשבתו יראת חטאו לחכמתו, שיחשוב בליבו אלמד בשביל שאהיה ירא חטא (רע"ב אבות פ"ג מ"ט).

הזיכרון בתורה תלוי במידת שמירתו
בכלל 'חכמתו מתקיימת', הוא שככל שיתעלה האדם בקדושה כך יזכה שהתורה הקדושה

ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וגו' למען תזכרו (טו לט-מ).

הרב הקדוש רבי חיים ויטאל ע"ה אומר משמו של האר"י הקדוש ע"ה (ספר הליקוטים תהלים נ), על האדם לטהר עצמו בקדושה כדי שיוכל לבוא ללימוד התורה, כי קדושת התורה אינה חלה באדם קודם שיכין עצמו כראוי, להיות כלי מוכן להארת התורה בנפשו. כדוגמת האש שאינה נאחזת יפה בשמן ופתילה שאינם נקיים, כך גם נצרך הכנה מתחילה להיות ראוי לקדושת התורה, והרמז לכך הוא, שקודם אותיות 'תורה' באות האותיות 'קדשה', שקודם האות ת' נמצאת האות ר', קודם הו' האות ה', וכן על זה הדרך יוצא אותיות 'קדשה', לרמזו לו לאדם שיקדש עצמו מתחילה כדי שיהיה

מִלְתָּא דְפְלִיאָה

הצדיקים מאריכים ימים בעולם הזה לטובת בניהם ותלמידיהם

כי כבר שלמו ימיהם מצד כשרון נפשם, רק ה' יתברך מניחם עוד על האדמה לטובת זרעיהם וצאצאיהם ותלמידיהם, שיהנו מאורם וישלימו גם הם נפשם, ואין זה טלטול וטרדה להנפש, כי זכות הוא לה להשפיע מאורה לזולתה, ע"כ דברי קדשו.

וכן מסופר על היהודי הקדוש ע"ה שחלה בעת שהותו בצל רבו הרה"ק החוזה מלובלין ע"ה, כשהזכירו בנו רבי יהושע אשר מפוריסוב ע"ה לפני החוזה ע"ה שיעתיר בעבור אביו, אמר לו הרה"ק: לפעמים כשרואים בשמים על אדם מישראל שכבר גמר כל עבודתו שהיה לו לעבוד בעולם הזה, וכבר תיקן כל מה שהיה מוטל עליו לתקן בחלק שורש נשמתו, אם כן מוכרח להסתלק מהעולם. אך מאחר שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים (יבמות סד. חולין ס:): ולעבודתם, שולח אליו אנשים שיסעו אצלו ויסתופפו בצילו לדרוש ממנו את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון, ובזה יהיה לו עבודה מחדש בעולם הזה שהיא לתקן נשמות בני ישראל ולהדריכם בדרך הישר והרצוי לפני ה' יתברך, ובזה יוכל להיות שישאר עוד בעולם.

כך מובא בספר נהר שלום (ליקוטים). ומוסיף שם שאכן כן פעל בתפילתו ונתרפא תיכף, ותיכף נהרו רבים מישראל לאורו הקדוש. ופירש בזה הפסוק (במדבר יג ב) 'שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען', שאם יבואו אליו אנשים אז יתקיים אצלו 'ויתורו' שישאר פה בעולם הזה.

שְׁלַח לְךָ אַנְשִׁים וַיְתוּרוּ אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן וגו' (יג, ב).

כתב הרמב"ם ע"ה באגרת לבנו והביאו החתם סופר ע"ה (שו"ת יו"ד הקדמה): ודע בני כי האדם המסכן בזה העולם השפל הנבזה אין לו מנוחה בו ואשריו למי שחתמו ימיו מהרה בלא טרדת נפשו, ע"כ.

[וביאר החתם סופר (שו"ת שם) כי עיקר הויית האדם בעולם הזה הוא רק הכנה להגיע לחיי הנצחיי בעולם הבא וכמו שאמרו חז"ל (אבות פ"ד מט"ז) 'התקן עצמך בפרוזדור כדי שתכנס לטרקלין', והכנה זו היא כשרון מעשה המצוות ושלמות הנפש, ואין שיעור להשלמה ההיא בזמן, כי אם הכל תלוי בהשתדלות האדם, והיה כאשר ירים השכל את ידו, וגבר הנפש על החומר, ושבה כנעוריה בית אביה בקוצר ימים, אך אם ניח השכל את ידו וגבר החומר לעשות חיל בימי נעוריו, תצמח מזה רעה להנפש, כי צריכה להיות טרודה בעולם השפל הזה ובהבליו ימים רבים כשבעים שנה ולפעמים יותר עד שיתקן האדם את אשר עיוות, ויפה כתב הרמב"ם ז"ל 'אשרי למי שחתמו ימיו מהרה בלי טרדת הנפש'].

והקשה החתם סופר: ומעתה יפלא הלא עינינו רואות השרידים אשר ה' קורא, גם המה ינובון בשיבה, ובלי ספק כי הם השלימו נפשם בימי נעורם, ולהיכן אריכות ימים של אלו. אמור מעתה כי בודאי הם מצד עצמם כבר חתמו ימיהם, ואריכות ימים שלהם אינו לטובת עצמם,

ברזא דאז"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

מיד בקומו ממיטתו ירים תרומה לה' בקבלת עול מלכות שמים

בכך יבואר מה טעם נרמזה קריאת שמע בתחילת תורה שבכתב, וכדלעיל 'בראשית ברא' גימטריא 'שמע ישראל' וגו', שרומז על קריאת שמע של שחרית שהוא היסוד של כלל התורה, ותורה שבעל פה פותחת 'מאימתי קורין את שמע בערבין', שכח קריאת שמע של ערבית אף הוא נותן כח לסיים את היום בקדושה, ולא זו בלבד אלא שנותן כח לכל הלילה שהוא זמן תורה שבעל פה.

ויתכן שמחמת זה הסמיכו חז"ל את מצות קריאת שמע לתרומה, כדאיתא 'מאימתי קורין את שמע בערבין משעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן', שעניינה של קריאת שמע בערב היא לקדש את הלילה שיש בו רושם טומאה ככהן שנטמא, ובכח קריאת שמע לטהר את הלילה שיהיה כולו בטהרה לשם שמים, בבחינת 'ומבלעדי אין אלקים'.

מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה

סוף דבר יש לחדד את הידיעה, אמנם כל אדם משתוקק מתחילתו לעשות רק טוב, אבל לא תמיד הוא זוכה להוציא מחשבתו הטובה אל הפועל, ועל כגון זה אמרו חז"ל (קידושין מ). מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, כי אפילו שהמעשה אינו בשלימות אבל הקב"ה מצרף אליו גם את המחשבה ומשלם שכר לפי ערך המחשבה הטובה, ולכן יהיה זהיר תמיד לקדש מחשבותיו בתחילת היום, ואף שאחר כך נופל הוא ממדרגתו הקב"ה ברוב רחמיו יעלה עליו כמי שזכה להוציא מחשבותיו למעשה. ועל פי זה אפשר לפרש הפסוק (תהלים סב יג) לך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו, שהקב"ה משלם שכר טוב לאדם 'כמעשהו' היינו בכ"ף הדמיון יותר מכפי מה שעשה בפועל.

מצות קריאת שמע תיכף בתחילת התורה, דהנה, כתב המגיד מדובנא ע"ה בספרו אהל יעקב (תזריע ד"ה והנה רז"ל), שלפיכך אמרה תורה לקרוא קריאת שמע בבוקר ובערב, כי מיד עם תחילתו של יום, כאשר נשמתו של האדם חוזרת ממקום גבוה בצל נשמות הצדיקים, ועדיין רוח ה' נוססת בו, כאשר מיד ממשיך את רוח הקדושה, ומקדש תחילתו של יום, קרוב לודאי שיתהלך כל היום תחת עול מלכות שמים. ובלשונו של המגיד: כי האדם כאשר יעמוד בבוקר יתן בליבו יראת ה' ראשית דעת, ויבלה שעה או שתיים בעבודה, מה מאוד יקל עליו עבודת כל היום כי צדק לפניו יהלך ולדרך הזה ישים פעמיו כל היום, ובהיפך אם כאשר יקום ממיטתו יתחיל את היום בענייני עולם הזה אחר כך ילך שובב בדרך ליבו כל היום כל עתיו ורגעיו.

ועל כך כתיב (ישעיה מד ו) 'כה אמר ה' צבאות אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים', כלומר, הבט נא וראה בתחילת כל דבר מי הוא המתחיל והראשון, אם מחשבת האדם נתונה ל'אני ראשון', שזוכר ועובד בתחילת הדבר את הבורא, וכן בסיום כל דבר, זוכר ורואה כי 'אני אחרון', שמסיים את הדבר לשם שמים, אז 'ומבלעדי אין אלקים', כי הוא יתברך בהיותו ראשון ואחרון הוא המסבב את הכל, וממילא נעשה כל המעשה מקודש בבחינת 'בלתי לה' לבדו'.

כך הוא בכל דבר ומעשה, וכן הוא בתחילת כל יום ובסיומו, ולכן קוראים קריאת שמע בבוקר ובערב, שע"י זה נעשה כל היום לשם שמים. ואכן בקריאת שמע נאמר 'בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך', שכח קבלת עול מלכות שמים שמקבל האדם בבוקר ובערב, משפיע על כל מעשיו שבכל היום והלילה, בשבתך ובלכתך וכו'.

ראשית ערסותכם חלה תרימו תרומה כתרומת גרן כן תרימו אתה. מראשית ערסותיכם תתנו לה' תרומה לדתיתכם (טו, כא).

על קימת הבוקר דרשו צדיקים 'מראשית עריסותיכם תתנו לה' תרומה' - 'עריסותיכם' מדבר על האדם כשהוא בעריסתו, ורומז שתיכף בתחילת חייו ירים תרומה לה'. כמו כן משמעותו על כל אדם בקומו בבוקר ממיטתו שאף היא נקראת עריסתו כדכתיב 'הנה ערשו ערש ברזל' (דברים ג יא), 'תרימו חלה לה' שיקדיש תחילתו של יום לעבודתו יתברך. שהקב"ה מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, ויש לו לאדם להידבק בהתחדשות הזו שבכל יום. וכאשר מקדש תחילתו של יום ניתן לו כח שיוכל לעמוד כל היום בעבודתו יתברך.

בתחילת התורה נרמזה קבלת עול מלכות שמים הקודמת לכל דבר, כמו שכתב בפני דוד להחיד"א (בראשית א א) ששמע מזקן דחיל חטאין, וכן כתב גם מו"ר זקני ע"ה במחשוף הלבן (שם ד"ה עוד בראשית), כי תיבות 'בראשית ברא' עם ב' הכוללים עולה 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד', להורות דעיקר הבריאה היא על בני ישראל, כדי שידעו ויכירו שהשם הוא אלקינו והוא אחד מיוחד, וחייבים לאהבה וליראה אותו ולייחדו בייחוד שלם. הוסיף על כך החיד"א שראה כן בספר צבי קודש (פתיחה לברכות) דמהאי טעמא פתח רבינו הקדוש את סדר המשניות במצות קריאת שמע כדאיתא (ברכות ב). 'מאימתי קורין את שמע בערבין', שתחילה לכל דברי התורה שבכתב ובעל פה, יש לו לאדם לקבל עליו עול מלכות שמים.

כאשר מקדש עצמו בתחילת היום נמשך אחריו כל היום ונעשה כולו מקודש ובדברינו יש לומר עוד בטעם שנרמזה

עיקר פגם הראיה תלוי במחשבה

מהרהר תמיד בתורה וביראת שמים, ויהיו כל מחשבותיו עוסקות בדברים שבקדושה, ובכך מובטח לו שגם אם יראו עיניו בשוגג דבר פסול לא תתפעל נפשו מכך, כי עיקר האדם הוא כפי מחשבות ליבו, ואם כל מחשבותיו בקדושה אין למראה עיניו שום שליטה עליו, ובזה תינצל נפשו מגירווי היצר המבקש להכשילו בראיות אסורות.

אזי הראיה הרעה עושה רושם בנפשו, אבל אם לא הרהר בליבו במה שענינו רואות אינו נפגם מחמת הראיה לבדה, ולכן הקדים את הלב לפני העינים כי עיקר השמירה היא שלא יימשך הלב אחרי מראה העין. ובאמת העצה הנכונה להינצל מפני הרהור הלב, ולקיים כראוי 'ומלתם את ערלת לבבכם' (דברים י טז), שיהיה האדם

ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם (טו לט). הקדים הכתוב את הלב קודם העינים, כי הראיה האקראית לבדה אינה משפיעה לרעה אם לא הצטרף אליה גם הרהור הלב, ועיקר פגם הראיה כשמתבונן האדם במראה עיניו, על דרך שכתב רש"י 'העין רואה והלב חומד וכלי המעשה גומרים'. ואם מחשבות ליבו משאות שוא ומדוחים

מילין יקרין

פרקי הדרכה ועבודה ה' על סדר הפרשה

העצה להינצל מקרירות היצר בעשיית המצוה

כך בכל פסולי עדות שמא הרהרו תשובה בליבם, ופירש **בלחם משנה** (אישות פ"ח ה"ה) שהמקדש אשה הרי אמר בפירוש שהוא צדיק גמור, ולכן יש לחשוש ביותר שמא הרהר תשובה בליבו, אבל פסולי עדות שלא אמרו מאומה אין לנו לחשוש שמא עשו תשובה. ויש להוסיף ביאור בדבריו שמחשבה שמוציא האדם בשפתו יש לה תוספת כוח על פני מחשבה גרידא, וכיון שאמר בפיו שהוא צדיק לכן יש יותר תוקף למחשבתו וחוששים לקידושי, ובזה יובן שפיר לשון הכתוב 'בפיך ובלבבך לעשותו', הקדים את הפה לפני הלב, כי מאחר שדיבר והוציא בפיו שהוא צדיק לכן יש לחשוש ביותר למחשבתו ולהרהר ליבו, אבל בלי הקדמת דיבור פיו אין לחשוש למה שהוא מהרהר בליבו.

הקבלה בפה מסייעת לקיים הדבר למעשה

וכל קבלה טובה ורצון טוב של האדם יש תועלת מרובה אם מוציא הדבר בפיו, כי פה האדם מקודש בקדושת כלי שרת, ומשום כך הקדימו הכתוב לפני 'ובלבבך', ועל ידי שמקבל על עצמו בדיבור ואמירה מקבל תוספת כוח לעמוד בקבלתו הטובה, וכמו שנרמז כאן בפסוק 'בפיך ובלבבך לעשותו', על ידי הקדמת הדיבור והמחשבה 'בפיך ובלבבך' זוכה להוציא הדברים אל הפועל 'לעשותו', כי מן המחשבה והדיבור נבראים מלאכים טובים המסייעים בידו להשלים מחשבתו ולהוציאה אל הפועל.

קבלה טובה משפיעה על האדם אור המקיף

וכבר נודע מה שכתב רבי חיים מוואלוז'ין ע"ה בספרו **נפש החיים** (שער א פ"ו הג"ה ב) שבשעה שאדם מישראל מקבל על עצמו לקיים מצוה הרי הוא מעורר רושם בעולמות העליונים, כמו שאמרו חז"ל (יומא לט). המקדש עצמו מלמטה מקדשים אותו מלמעלה, וככל שמרבה להמשיך קדושה עליונה על ידי כך הוא דבק בה' יתברך בעודו חי בעולם הזה, ואותו האור מקיף אותו ומקדש אותו ומסייע בידיו לקיים את המצוה ולהוציאה אל הפועל, ואחרי שזוכה להשלים את המצוה מתחזק אותו האור להקיף אותו כאילו הוא שרוי בעליונים, ומתוך כך מתעורר בו רצון להוסיף ולקיים עוד מצוות ולהתגבר על היצר הרע.

כך מתאונן הנביא 'ען כי ניגש העם הזה בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחק ממני, ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה'. ועל כך בא ציווי התורה (דברים כג כד) 'מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת', ופירש **התפארת שלמה** (לשבועות ד"ה זכור) שמדרך העולם בשעת הנדר האדם נודר בחשק נמרץ ואחר כך מתקרר החשק, ולזה מעורר הכתוב 'ועשית כאשר נדרת', באותה התלהבות שהיתה בכך בשעת הנדר, 'מוצא שפתיך תשמור' להעלות בזכרוןך בשעת העשייה את החשק והרצון שהיו לך בשעת הנדר. שעל ידי שהאדם מקבל על עצמו בלב שלם לעבוד את ה' יתברך, הקבלה עצמה נותנת בו את הכוח להוציאה אל הפועל ולקיים מה שקיבל על עצמו, כמו שכתב **בשפת אמת** (כי תצא תרל"ח ד"ה מוצא) על הכתוב 'מוצא שפתיך תשמור' שעל ידי כן 'ועשית כאשר נדרת', כי קבלת האדם עושה רושם לסייע בידו.

תוקף המחשבה כשמוציא אותה בדיבור

הכתוב אומר (דברים ל יד) 'כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו', ונרמז בפסוק זה שלושת חלקי העבודה, מחשבה דיבור ומעשה, והם הכוללים את כל עבודת ה' מתחילה ועד סוף. וראשי תיבות של 'בפיך ובלבבך לעשותו' הם 'בול', וכן ראש ואמצע וסיום התורה גם כן האותיות 'בול', כי התורה פותחת באות ב"ת של 'בראשית', ואמצע התורה באות ו"ו של 'גחון' (ויקרא יא מב), וסיום התורה באות ל"מ"ד של 'ישראל'. כי באותיות אלו נרמז יסוד כל התורה 'בפיך ובלבבך לעשותו' דהיינו דיבור מחשבה ומעשה. אמנם צריך להבין מפני מה הקדים הכתוב את הפה לפני הלב, והרי הדרך היא שמחשבת הלב קודמת לדיבור הפה. אלא לפיכך הקדים הפה קודם ללב להדגיש כי עיקר מעלת המחשבה כשמוציאה בפיו, שכן מחשבה שהאדם מוציאה בפיו יש לה יתרון כוח על פני מחשבה שאינה אלא בהרהר הלב. והנה בגמרא אמרו (קידושין מט:): שהמקדש את האשה על מנת שהוא צדיק חוששים לקידושי שמא הרהר תשובה בליבו, וצריך להבין מדוע לא חוששים

והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה'. ראשית ערסתכם חלה תרימו תרומה פתרומת גרן פן תרימו אתה. מראשית ערסתיכם תתנו לה' תרומה לדתיתכם (טו ט-כא).

ראשית דברינו נקדים להתבונן, מפני מה הוא הדבר, שבעת שמתעורר האדם לעשות מצוה הרי שהוא מלא התלהבות והשתוקקות לקיים אותה כהוגן בכל דקדוקיה וכוונותיה, אך כשמתחיל לקיים את המצוה בפועל נחלשת התלהבותו ואינה עולה בידו כרצונו, כי מדרך הטבע ככל שחולף הזמן מתמעטת ההתלהבות כמצות אנשים מלומדה. אולם ביאור העניין כפי שביארוהו צדיקי אמת ע"ה, כאשר מעורר האדם את הרצון אין מבחין בכך אלא הקב"ה, התלהבות זו שמורה היא מן המקטרגים ועולה לרצון, אבל כשמקיים את המצוה במעשה מתגלה הדבר ליצר הרע, או אז מתעורר כנגד האדם להסיח דעתו ולהפריע לו בקיום המצוה.

אם כן מהי העצה להינצל מקטרוג היצר. יעשה כסדר הזה, לפני קיום המצוה יקבל על עצמו בדחילו ורחימו לקיים המצוה במסירות נפש, ומחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, וייחשב (קידושין מ.), ויחשב לו כאילו קיים את המצוה בשלימות כרצונו, ועל ידי זה נחלש כוח היצר ואינו יכול למנעו מקיום המצוה, אחרי שכבר נרצתה מחשבתו הטהורה, ומעתה שוב יוכל לעשות המצוה בהתלהבות כשאיפתו. ועל דבר זה כתבה תורתנו (להלן ל ג) 'איש כי ידור נדר וגו' ככל היוצא מפיו יעשה', כפי שביאר **השפת אמת** (מטות תרל"ט ד"ה במדרש ונשבעת) להבין מדוע כתבה תורה 'ככל' בכ' הדמיון, היה לה לומר 'כל היוצא מפיו יעשה'. אלא כתב השפת אמת יסוד גדול, וכאמור, כי להגיע לדרגה שהאדם יעשה באותה ההתלהבות שהיתה לו בתחילה כמעט ואין אפשרות כזאת, והלא 'אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו' (ע"ז ג), לכן אמרה תורה 'ככל' - עשה קרוב ככל שתוכל להתלהבות שהיתה לך בראשונה.

הקבלה בדיבור פיו מועילה לשמר ההתלהבות

על כל אדם מוטל לעשות פעולות כדי לשמר עד כמה שניתן את ההתלהבות הראשונה שלא יבוא לבחינת 'מצות אנשים מלומדה' (ישעיה כט יג), שעל

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישרים

בני יששכר
 שארית ישראל
 תפארת שלמה
 יסוד העבודה
 מגן אברהם
 דברי יחזקאל
 פרי צדיק
 צדקת הצדיק
 חסד לאברהם

באר מים חיים
 יושר דברי אמת
 מנחם ציון
 אוהב ישראל
 מאור ושמש
 זרע קודש
 בת עין
 אור לשמים

אוצר בעל שם טוב
 תולדות יעקב יוסף
 נועם אלימלך
 מגורת זהב החדש
 מאור עינים
 אור המאיר
 עבודת ישראל
 קדושת לוי
 חיים וחסד

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

☎ להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך
 You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com